МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів
Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Митна справа»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 «Управління та адміністрування»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «**Особливості адміністрування митних платежів в Україні та ЄС»**

здобувача Резнік Анастасії Павлівни

Науковий керівник: д.е.н., професор, Стеценко Богдан Станіславович

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)
Завідувач кафедри: д.е.н., професор, Буряченко Андрій Євгенович

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП..... 3

РОЗДІЛ 1. МИТНІ ПЛАТЕЖІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ 6

1.1 Сутність та економічна характеристика митних платежів 6

1.2 Місце та роль митних платежів у реалізації митної політики 13

1.3. Правові та інституційні основи адміністрування митних платежів..... 15

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ..... 20

2.1 Динаміка надходжень митних платежів до бюджету України 20

2.2. Адміністрування митних платежів: механізми справляння та контролю..... 24

2.3 Основні проблеми та виклики в українській митній системі 33

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ У ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ..... 38

3.1. Митна політика Європейського Союзу: принципи та інститути 38

3.2 Адміністрування митних платежів у країнах-членах ЄС 42

3.3 Перспективи гармонізації митного законодавства України з нормами ЄС ... 47

ВИСНОВКИ 53

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 57

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах євроінтеграції існує нагальна необхідність у реформуванні національного митного законодавства згідно європейських стандартів, тож дослідження та порівняння ключових особливостей митних систем України та країн ЄС є особливо важливим. Незважаючи на прогрес в гармонізації законодавства, досі залишаються невирішеними питання розбіжностей процедур стягування митних платежів та визначення митних ставок. Дані процеси значно гальмують розвиток митної системи. Автоматизація та спрощення митних формальностей в Україні, створить сприятливе середовище для інтеграції національного бізнесу в європейський економічний простір, а також краще ведення зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній літературі представлено велику кількість робіт на тему адміністрування митних платежів, їх роль у митній політиці, аналіз митних систем України та країн Європейського Союзу. Сутність та характеристики митних платежів досліджували: Крупка М., Сочка К., Палінчак М., Жмурко Н., Радченко О., Бороденко Т. Функціональність митних платежів відображено у працях Легкоступ І. та Молчанової А. Різновиди митних платежів та їх значення висвітлила Запорожець О. Європейське законодавство та сутність союзів проаналізували Кістанова Я. та Корнієнко В.

Мета і завдання дослідження. Мета - аналіз особливостей функціонування систем митних платежів в Україні та країнах Європейського Союзу, виявити основні відмінності та спільні риси, а також обґрунтувати напрями вдосконалення митної політики України з урахуванням європейського досвіду.

Для досягнення визначеної мети було сформовано такі **завдання:**

1. Визначити сутність та характеристику митних платежів;
2. З’ясувати місце та роль митних платежів у реалізації митної політики;
3. Виявити правові та інституційні основи адміністрування митних платежів;

4. Проаналізувати динаміку надходжень митних платежів до Державного бюджету України;

5. Визначити механізми справляння та контролю в адмініструванні митних платежів;

6. Виявити основні проблеми та виклики в українській митній системі;

7. Розглянути митну політику Європейського Союзу, принципи та інститути;

8. Дослідити адміністрування митних платежів у країнах-членах ЄС;

9. Визначити перспективи гармонізації митного законодавства України з нормами ЄС.

Об'єктом дослідження є митні платежі в Україні та країнах Європейського Союзу.

Предметом дослідження є механізми справляння, структура та функціональні особливості митних платежів в Україні та ЄС у контексті гармонізації митної політики та інтеграційних процесів.

Методи дослідження: У кваліфікаційній роботі було використано такі методи наукового пізнання як: метод абстракції – розкриття змісту поняття «митні платежі» та їх різновидів; метод аналізу та синтезу – для формування загального уявлення про систему митних платежів та митне законодавство; метод статистичних порівнянь – для дослідження динаміки надходжень митних платежів до бюджету та їх структуру; системний аналіз – для розгляду митної системи ЄС та процесу євроінтеграції в Україні для виявлення перспективних напрямів для розвитку; порівняльний – для порівняння практики адміністрування митних платежів в Україні та країнах ЄС.

Теоретична значущість отриманих результатів полягає у визначенні основних наукових підходів для трактування терміну «митні платежі». Розширює та поглиблює уявлення про адміністрування митних платежів в Україні та країнах Європейського Союзу. Розробка та застосування напрямів вдосконалення в рамках гармонізації митного законодавства України.

Практична значущість отриманих результатів. Практична значущість полягає у наданні пропозицій та рекомендацій, що можуть бути застосовані для вдосконалення механізму адміністрування митних платежів в Україні в рамках європейської інтеграції, розробки інформаційних систем на базі ЄС та гармонізації митного законодавства.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти, статистичні та аналітичні дані Державної Митної служби, Європейської комісії, веб-ресурсу відкритого бюджету України, монографії та наукові праці вітчизняних вчених.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1
МИТНІ ПЛАТЕЖІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

1.1 Сутність та економічна характеристика митних платежів

Основоположним завданням держави є створення та надання належних умов для проживання та функціонування її населення. Для забезпечення даної функції необхідне постійне та стале джерело фінансування, яким являється Державний бюджет України. Згідно частини 1 статті 9 Бюджетного кодексу України (далі БКУ), бюджет класифікується за такими розділами як: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти. [1]

В структурі податкових надходжень на рівні з внутрішніми податками та зборами, вагому частину займають митні платежі. Згідно підпункту 113 пункту 1 статті 14 Податкового кодексу України (далі ПКУ), «митні платежі – це податки, що справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи». [2]

В економічній літературі та наукових роботах існує доволі багато визначень поняття «митні платежі», проте всі вони перегукуються між собою та несуть однаковий інформативний характер. Так наприклад, Жмурко Н. вважає, що митні платежі – це податкові платежі, що накладаються на експортно-імпортні операції та займають специфічне місце у доходах бюджетної системи держави. [3, с.227]

За визначенням Радченко О., митні платежі мають обов’язковий та імперативний характер й суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності мають їх сплачувати незалежно від бажання, умовно кажучи, примусово. [4, с.138] Науковець Крупка М. визначає митні платежі як «різновид обов’язкових платежів (податків та зборів), які нараховують та справляють у встановленому порядку під час переміщення або у зв’язку з переміщенням через митний кордон України під контролем митних органів».[5, с.165]

Погоджуємось з тезою Сочки К. та Палінчака М., про те, що митні платежі належать до непрямих податків, на рівні з ПДВ та акцизом. Ці податки є «надбавкою до ціни реалізації продукту» та є прямим наповненням доходів бюджету. [6, с.65-66]

Бороденко Т. стверджує те, що «митні платежі є одними з найвпливовіших податкових платежів та основною їх метою є здійснення безпосереднього впливу на процеси зовнішньоекономічної діяльності, а саме контроль та налагодження процесів імпорту й експорту товарів». [7]

Виходячи з вищесказаного, в проаналізованих роботах науковців стверджувалось про те, що митні платежі – це обов'язкові загальнодержавні податки, що справляються у встановленому порядку при перетині митного кордону України товарів чи транспортних засобів, контроль за якими покладено на митні органи. Вони є джерелом доходів бюджету, збільшують кінцеву «споживчу» ціну, а також впливають на зовнішньоекономічну діяльність, завдяки своїй регулюючій властивості.

Економічна природа митних платежів надає їм три основні функції: регулятивну, фіскальну та захисну. Регулятивна функція полягає у тому, що збільшення або зменшення ставок митних платежів надає можливість контролювати та керувати структурою імпорту та експорту, кількістю загального товарообігу та обсягами споживання товарів. [8] Захисна або протекціоністська функція перекликається з регулятивною, проте ключовою роллю є обмеження ввезення заборонених товарів, запобігання контрабанді та стимулювання національного виробництва, шляхом обмеження імпорту та іноземних товарів. І фіскальна функція, яка в умовах війни є найголовнішою, оскільки митні платежі становлять значну дохідну частину бюджету України.[9, с.83-84]

В статті 29 Бюджетного кодексу України сказано, що до доходів загального фонду Державного бюджету України належать такі митні платежі як:

- акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (п.8.ч.2.ст.29)

- ввізне мито (п.9.ч.2.ст.29)
- вивізне мито (п.10.ч.2.ст.29)
- плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них (п.38.ч.2.ст.29), що являється митним збором. [1]

У відповідності до пункту 27 частини першої статті 4 МКУ, до митних платежів належать: мито, акцизний податок із ввезених на територію України товарів та податок на додану вартість із ввезених на територію України товарів. [10]

На думку Запорожець О., мито має більший вплив на регулювання ціноутворення та обсягів торгівлі, ніж ПДВ та акциз, хоча останні сплачуються не тільки імпортерами, а й національними виробниками. Також, вона зазначає, що на відміну від ПДВ, де використовується фіксована ставка, мито та акциз сплачуються диференційовано, в залежності від коду товару за УКТЗЕД. [11, с.106]

Згідно статті 271 МКУ до видів мита належать: ввізне, вивізне, сезонне та особливі види мита (такі як: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, та додатковий імпортний збір). [10] (Див. Рис.1.1)

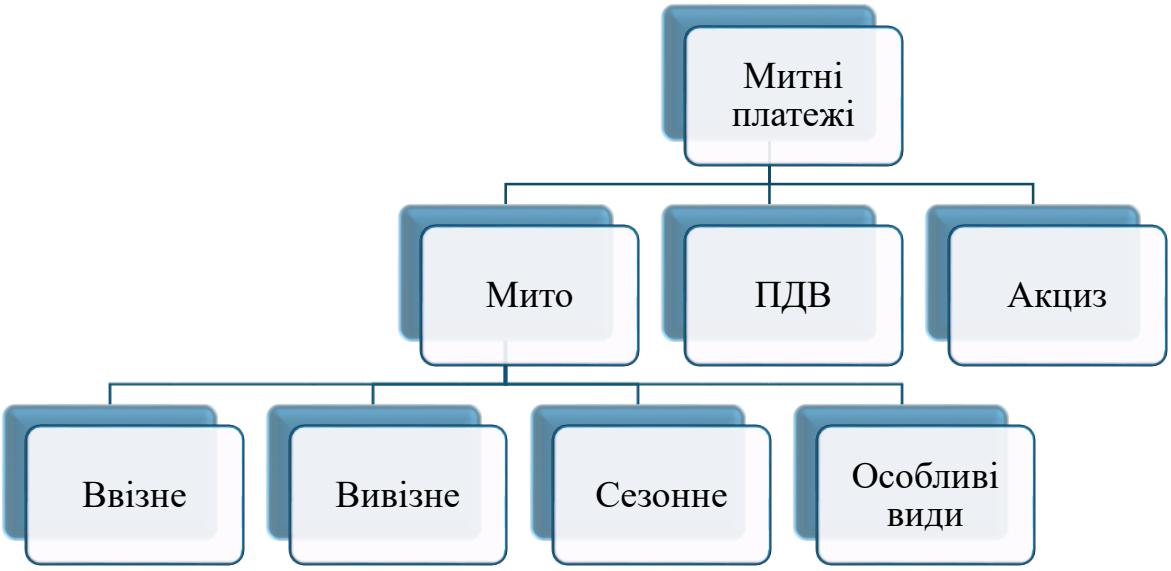

Рисунок 1.1 – Класифікація митних платежів в Україні

Джерело: складено автором на основі [2,10]

Ставки мита досить різноманітні та залежать від таких факторів як: укладені угоди про міжнародну торгівлю та країна походження товару. Для країн або союзів, з якими в України є міжнародні договори та преференції, ставки можуть бути знижені або нульові. Митна ставка може коливатися в межах від 0% до 50%, в залежності від коду товару за УКТЗЕД та країни, звідки експортується продукція.

Ставка податку на додану вартість з ввезених товарів є фіксованою та складає 20%. Проте, застосовуються ставки 0%, 7% та 14% для певного переліку товарів.

Акцизний податок накладається на товари, які:

- користуються значним попитом
- мають шкідливий вплив на довкілля
- чинять негативний ефект на здоров’я споживача

Згідно пункту 1 статті 215 ПКУ до підакцизних товарів в Україні належать:

1. спирт етиловий, спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу "живого" бродіння)
2. тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну
3. тютюнова сировина, тютюнові відходи
4. рідини, що використовуються в електронних сигаретах
5. пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів, обладнання або пристроїв з двигунами внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення та іншими певними видами двигунів
6. автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів
7. електрична енергія [2]

Розміри та види ставок акцизного податку досить диференційовані, в залежності від виду товарної групи (Див. Рис.1.2)

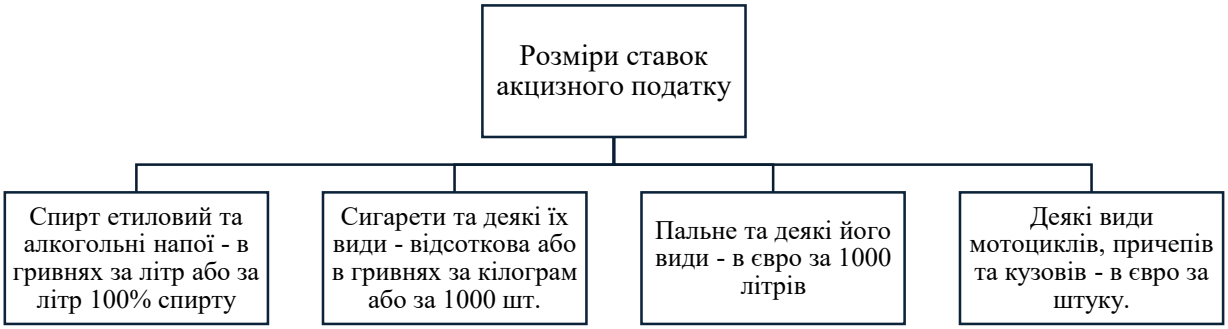

Рисунок – 1.2 Розміри та види ставок акцизного податку

Джерело: складено автором на основі [2]

Розміри та види ставок акцизного податку досить диференційовані, в залежності від виду товарної групи:

1. Спирт етиловий та алкогольні напої - в гривнях за літр або за літр 100% спирту

2. Сигарети та їх види - відсоткова або в гривнях за кілограм або за 1000 шт.

3. Пальне та його види - в євро за 1000 літрів

4. Певні види мотоциклів, причепів та кузовів - в євро за штуку.

Проте з певними видами транспортних засобів розрахунок ставки дещо складніший, він базується на об'ємі двигуна, та застосовується формула:

$$\text{Ставка акцизу} = \text{Ставка}^{\text{базова}} + \text{Коефіцієнт}^{\text{двигуна}} + \text{Коефіцієнт}^{\text{віку}},$$

де Ставка базова варіюється в залежності від об’єму двигуна в євро за 1 штуку, Коефіцієнт двигуна = ділення об’єму двигуна на 1000 та Коефіцієнт віку транспортного засобу.[2]

Розглянемо ситуацію з митними платежами та їх адмініструванням у Європейському Союзі. Передусім, у 1968 році було започатковано митний союз, між країнами-учасницями Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Ця угода мала на меті скасування внутрішніх зборів та платежів і запровадження єдиного тарифу на імпорт товарів з країн, які не є членами цієї угоди (третіх країн). Формування даного митного союзу відбулося у відповідності та згідно вимог Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ). [12, с.21-26]

Пізніше, митний союз реформувався у Європейський Союз. Відповідно, в усіх країнах-членах діє єдина митна система, яка затверджена двома європейськими нормативно-правовими актами, а саме: Митним кодексом ЄС та Єдиним митним тарифом. [13, с.188]

Необхідно зазначити, що Єдиний митний тариф базується на Комбінованій номенклатурі ЄС, основою для якої слугує Гармонізована система кодування та опису товарів. [14,15] Важливо зауважити те, що Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), побудована, зокрема на Комбінованій номенклатурі та відображається на рівні сьомого та восьмого знаків.

Основними митними платежами в Європейському Союзі є вже відомі: мито, імпортний податок на додану вартість та акцизний податок. Додатковими платежами в залежності від товару можуть бути: антидемпінгове, захисне та компенсаційне (див Рис.1.3). [16] Принцип антидемпінгового мита працює так само як і в Україні: якщо товар імпортується за ціною нижче від «нормальної» ринкової, то стягується різниця між імпортною ціною та нормальною вартістю, спираючись на нормативний акт ГАТТ. До різновидів антидемпінгового мита відносяться: адвалорне, специфічне та цінові зобов'язання. [17] Компенсаційне мито ґрунтується на основі того ж самого захисту конкурентоспроможності товару та захисту торговельних бар'єрів. [18]

Рисунок 1.3 – Особливі види мита в Україні та ЄС

Джерело: складено автором на основі [10,16]

Стосовно податку на додану вартість, то він розраховується так само, як відсоток від митної вартості товару. Проте, кожна країна визначає ставку податку самостійно, спираючись на європейське законодавство, де зазначено, що вона не може бути нижче 15%. Відповідно, може бути пільгова або знижена ставка, для певних категорій товарів, яка варіюється в залежності від країни походження та країни, в яку імпортується товар.

Візьмемо до розгляду ставки ПДВ декількох країн ЄС:

- Люксембург – 17%
- Німеччина – 19%
- Іспанія – 21%
- Нідерланди – 21%
- Італія – 22%
- Швеція – 25%
- Угорщина – 27%

З огляду на вищевказану інформацію, робимо висновок, що ставки ПДВ в країнах ЄС досить диференційовані та коливаються в межах від 17% до 27%, але всі вони встановлені в межах законодавства ЄС. [19]

Акцизний податок стягується з товарів, що можуть наносити шкоду здоров'ю споживача або забруднюють навколишнє середовище. В Європейському Союзі такий податок накладається на: алкоголь та алкогольні напої, тютюнові вироби, мінеральні масла, електроенергію та енергетичні продукти. Ставки досить різноманітні, в залежності від країни, в якій вони встановлюються. Так само, як і в українській митній системі: в національній валюті (в основному в євро) за літр або за літр 100% спирту. [19,20]

З усього вищесказаного, можемо зробити висновок, що митна система платежів Європейського Союзу не відрізняється від української. Ставки податків варіюються в залежності від країни, в якій вони стягуються та країни походження товару. Список підакцизних товарів в Україні є дещо ширшим, проте основні позиції співпадають.

1.2 Місце та роль митних платежів у реалізації митної політики

Одним з фундаментальних аспектів сталого та належного функціонування економіки є митна політика. Визначений вектор митної політики задає напрям та норми для належного встановлення й адміністрування митних платежів. Наразі, одним з головних завдань України для економічного піднесення є набуття членства та вступ до Європейського Союзу. Тенденція до євроінтеграції має під собою на увазі чітке дотримання вимог та встановлених правил до реформування певних галузей економіки.

В будь-якій системі митних платежів ключову роль відіграє напрям митної політики країни. Згідно статті 5 МКУ, митна політика це – «це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки». [10]

Митна політика є надважливою складовою фінансово-економічної політики держави. Оскільки майже всі складові політичної діяльності країни торкаються зовнішньоекономічної діяльності, митну політику слід розглядати з точки зору фіскального та регулюючого інструменту стосовно наповнення бюджету та пропуску товарообігу, а також позиціонування країни на міжнародній торговельній арені. Як вже зазначалось раніше, стимулювання добробуту населення є основоположним завданням держави. Економічна політика охоплює багато напрямів діяльності, проте головним є – соціально-економічний розвиток населення, задля якого впроваджуються певні заходи та обирається вектор спрямованості державної політичної діяльності.

Науковці Резнік Н. та Боровик Т. стверджують, що митна політика – це складова політики, що спрямована на визначення дій та компетенцій державних органів в сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності, захисту інтересів, безпеки та суверенітету держави. [21, с.164]

В реалізації митної політики використовуються заходи тарифного та нетарифного регулювання, і головним інструментом першого – є митні платежі. В п.п.1.1. ми вже зазначали три ключові функції митних платежів, а саме: фіскальна, захисна та регулююча. На думку науковця Найденко О. митні платежі на сучасному етапі не слід розглядати як джерело наповнення бюджету, оскільки головною та першопочатковою їх метою було забезпечення балансу між внутрішнім та зовнішнім ринками та їх регулюванням. Тобто наразі, слід розглядати митні платежі як елемент захисту національного виробництва від імпортних товарів, для збереження його конкурентоспроможності. [22, с.182-183]

Місце митних платежів виходить далеко за межі митної політики, оскільки це може бути суттєвим механізмом регулювання макроекономічних процесів. Зміна ставок митних платежів, умов їх використання та перелік товарів для застосування можуть суттєво вплинути на показники обсягів експорту та імпорту. Відповідно стають стратегічно важливим інструментом для регулювання показників торговельної балансу, зокрема сальдо зовнішньої торгівлі.

Відповідно, визначена стратегія та направленість країни на відкриту торгівлю, чи на закритий тип економічної системи впливає визначення кількості нетарифних методів регулювання товарообігу, високі або низькі ставки митного тарифу та інших платежів. Держава таким чином має регуляторний вплив на створення захисту внутрішнього ринку чи, навпаки, відкритість до активного ведення зовнішньоекономічної діяльності та укріплення міжнародних торговельних відносин.

В умовах воєнного стану, митна політика є важливим аспектом, оскільки від цього залежить забезпечення населення необхідними товарами, зокрема гуманітарною допомогою, а також належне забезпечення оборонних сил технічною складовою.

З початком повномасштабного вторгнення, митна інфраструктура України зазнала значних ушкоджень внаслідок окупації територій, руйнувань та блокування доступу до прикордонних митниць та митних постів. Через різкі скорочення кількості доступних митниць та труднощі у побудові логістичних ланцюгів, задля

налагодження торгівлі зростає необхідність швидко адаптувати митну систему та платежі під «новостворені» умови. Передумовою для цього є висока ефективність даних податків в якості інструментів регулювання товаропотоку та стабільності в якості джерела доходу в бюджет. [23, с.98]

З початком війни у 2022 році, Україна вжила багато заходів стосовно зовнішньої торгівлі та забезпечення населення необхідними товарами. Зокрема, було введено нульову ставку розмитнення транспортних засобів для військовослужбовців, не оподатковувалась гуманітарна допомога та комплектуючі для дронів. Також, значно збільшилась кількість імпортованої продукції, оскільки було зруйновано багато заводів та знищено складів з запасами. Кількість експорту теж значно зросла, Україна експортувала, зокрема зерно та електроенергію.

З вищесказаного робимо висновок, що вимушені обставини та необхідність у забезпеченні населення товарами першої необхідності, «наштовхнули» Україну на певний час ввести нульові ставки та ввести більшу кількість імпортованих товарів, що значно ускладнило умови для конкурентоспроможності національного виробництва, в той час, як воно було в скрутному становищі через обмежені виробничі потужності.

1.3. Правові та інституційні основи адміністрування митних платежів

В п.1.1 розглядалась природа та сутність митних платежів і було визначено, що даний термін використовується не тільки в Митному Кодексі, а й в Податковому та Бюджетному. Це свідчить про те, що «митні платежі» являють собою не тільки певну плату за перетин товарами чи транспортними засобами митного кордону, а й податкові надходження.

Ключовим органом, відповідальним за адміністрування митних платежів в Україні, є Державна митна служба України. Держмитслужба підпорядковується Кабінету Міністрів України та Міністерству фінансів України. Проте, важливо

зазначити, що орган не самостійно провадить свою діяльність. Оскільки процес оформлення та контролю за товарообігом є досить багатогранним, в ньому приймають участь ще два органи виконавчої влади, а саме: Податкова служба та Казначейство.

До функціональних повноважень ДМС входить: здійснення митного контролю; забезпечення справляння митних платежів; ведення аналітичної роботи щодо ухилення від сплати податків; забезпечення митної безпеки держави.

У структурі ДМС функціонують регіональні митниці, митні пости, а також спеціалізовані підрозділи ризик-менеджменту, аналітики, IT-інфраструктури. Інформаційне забезпечення адміністрування здійснюється за допомогою автоматизованих систем митного оформлення (АСМО), електронної системи обліку митних декларацій та електронної взаємодії з Державною податковою службою.

У межах реформування митної системи, що триває з 2020 року, активізувалося впровадження інструментів митного контролінгу, управління ризиками та диджиталізації процедур адміністрування. Також триває процес підвищення інституційної спроможності ДМС відповідно до принципів good governance та вимог Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі.

Всі зазначені органи виконуючи різні функції, взаємопов’язані між собою, оскільки контролюють фінансовий потік, що відбувається через митний кордон України. Податкова служба займається безпосередньо адмініструванням податкових надходжень до бюджету після митного оформлення товарів, зокрема податку на додану вартість та акцизного податку.

Взаємодія Митної та Податкової служб полягає в доступі до двосторонніх баз даних та реєстрів, а також обміну інформацією, стосовно сплати податкових платежів та їх обліку. Стосовно Казначейства, то воно задіяне в механізмі адміністрування митних платежів в якості урядової бухгалтерії, а саме: податки сплачуються на казначейські рахунки та здійснюється розподіл сплачених податків згідно необхідностей бюджетів. Також в окремих випадках при невірному

нарахуванні платежів, Казначейська служба виконує компенсаційну роль, тобто повертає помилково або надмірно сплачені кошти.

Законодавча та нормативна база для регламентування діяльності Митної служби є досить широкою. [24] Головним правовим актом, що регулює діяльність Держмитслужби є Митний кодекс України. Проте, супутньою базою виступає Закон України «Про Митний тариф», інші закони, постанови та накази Кабінету Міністрів України, а також міжнародні договори та угоди.

Що стосується міжнародних угод та договорів, які ратифіковано в Україні, або Україна є безпосередньою учасницею, то їх безліч. Сюди можна віднести як дво- та багатосторонні угоди про спрощену торгівлю між країнами-сусідами, так і участь України в конвенціях, таких як "Конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур" (Кіотська), "Гармонізована система опису та кодування товарів", "Конвенція МДП", Стамбульська Конвенція, тощо.

Дані конвенції надають можливість Україні вести стабільні міжнародні відносини та позиціонувати себе як відкриту до співпраці країну на світовій арені. Участь нашої країни в такого характеру угодах дозволяє спрощувати процедури митного оформлення як для українських товарів, так і товарів що ввозяться в режимі імпорту, вводити "митний безвіз" або пільгові митні ставки, а також налагоджувати та регулювати потік торгівлі.

За часи свого становлення українська митна система зіткнулась з рядом викликів та проблем. Починаючи від реформування митного законодавства, закінчуючи розформуванням контролюючого органу. У 2014 році було ліквідовано Міністерство доходів та зборів і утворено Державну фіскальну (зараз Податкова) та Державну митну служби. Це дало змогу розмежувати функції та обов'язки обох органів, проте їх взаємодія зберігається і донині. Незважаючи на ефективний розвиток та впровадження новітніх систем та інструментів в роботу митної сфери, все ж таки залишаються нагальні питання.

Значним кроком у гармонізації митного законодавства з європейськими стандартами стало приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS), а також ратифікація Угоди про асоціацію з ЄС, яка передбачає

імплементацію положень Митного кодексу Союзу (Union Customs Code) до національного законодавства.

Порівняння української та європейської моделей адміністрування митних платежів виявляє як спільні риси, так і принципові відмінності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Порівняльна характеристика митного адміністрування в Україні та ЄС

Критерій	**Україна**	**ЄС**
Нормативна основа	Митний кодекс України	Митний кодекс Союзу
Інституційна модель	Централізована (ДМС)	Децентралізована (нац. митниці + ЄК)
Електронні сервіси	Часткова автоматизація	Повна диджиталізація
Управління ризиками	У процесі впровадження	Повноцінна система
Принципи адміністрування	Фіскальна спрямованість	Спрощення торгівлі та безпека
Співпраця з бізнесом	Обмежена участь	Активна участь (Authorized Economic Operators)

Джерело: складено автором на основі [24-27]

Поглиблення митної інтеграції з ЄС вимагає від України системного реформування як правових засад, так і інституційної спроможності митної служби. Одним з ключових викликів залишається забезпечення прозорості, передбачуваності та автоматизації процедур, що має відповідати стандартам європейського митного простору.

Розглядаючи українську митну систему в розрізі євроінтеграції є розбіжності в функціонуванні, деякі механізми нашої суперечать вимогам та функціям митниць ЄС. В рамках вступу до Європейського Союзу Україна взяла на себе зобов’язання щодо реформування певних сфер та секторів економіки для відповідності вимогам. Єврокомісія проводить регулярний моніторинг здійснених результатів та вказує на недоліки, які треба усунути та які ще вимоги необхідно виконати. Згідно Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Додатку XV, основними та узагальненими вимогами були: наближення митного законодавства до ЄС, захист прав інтелектуальної власності, приєднання до Конвенції про спільний транзит та фактичне звільнення від сплати мит. [25,26]

Згадуючи вищезазначені вимоги, можемо зауважити, що деякі з цих пунктів Україна успішно виконала та імплементувала в Митний кодекс. Проте, це не

остаточний етап, оскільки у 2026 році планується введення нового МК, в якому вже будуть зазначені всі редакції та необхідні правила. Попри війну, Україна приєдналась до системи спільного транзиту NCTS, навіть однією з перших країн ввела в користування оновлену версію Phase 5. Також, відбулось приєднання до Конвенції Пан-Євро-Мед, в якій визначаються правила походження товарів. Відбувається успішний розвиток ІТ-системи економічних операторів, проте його необхідно вдосконалити для більшої кількості авторизацій.

Проте на цьому не закінчуються шляхи для вдосконалення митної системи України, оскільки необхідно впровадити нові інформаційні системи або трансформувати вже наявні. Криміналізація контрабанди, спрощення митних процедур, удосконалення електронного декларування товарів, розвиток системи виявлення митних ризиків та порушення митних правил – все це є пріоритетними напрямами для реформування. [27]

Важливо зазначити, що всі вищеперераховані пункти необхідно виконати впродовж невеликого проміжку часу. Незважаючи на те, що попри війну Україна демонструє неабиякі результати вдосконалення, що високо оцінюються Єврокомісією, нам ще є до чого прагнути. Наразі українська митниця досягає рівня європейської і вдосконалює наявну систему, проте, ЄС теж не стоїть на місці і планує реформувати як законодавство, так і наявні системи та інститути. Тож нам необхідно якомога швидше виконати всі свої зобов’язання, оскільки якщо це буде продовжуватись великий період часу нам буде досить складно наздогнати Митний Союз ЄС.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СИСТЕМИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

2.1 Динаміка надходжень митних платежів до бюджету України

Як вже зазначалося раніше, митні платежі є важливим аспектом митної політики країни. Вони є ефективним інструментом та методом регулювання, в залежності від економічних потреб держави. Завдяки податковим надходженням можна визначити структуру торгівлі, які операції переважають в торговельних відносинах країни, які товари є найбільш необхідними для імпорту, а також на яких товарах спеціалізується експорт.

Як це видно на Рис.2.1, загальна кількість податкових надходжень в розрізі загальних доходів бюджету становить більше половини. Найбільший показник бачимо у 2021 році після пандемії коронавірусу, і становить він 85,37%. З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році частка значно знизилась в порівнянні з довоєнним періодом, проте в період 2022-2024 років все одно коливається в межах 45,04%-53,14%.

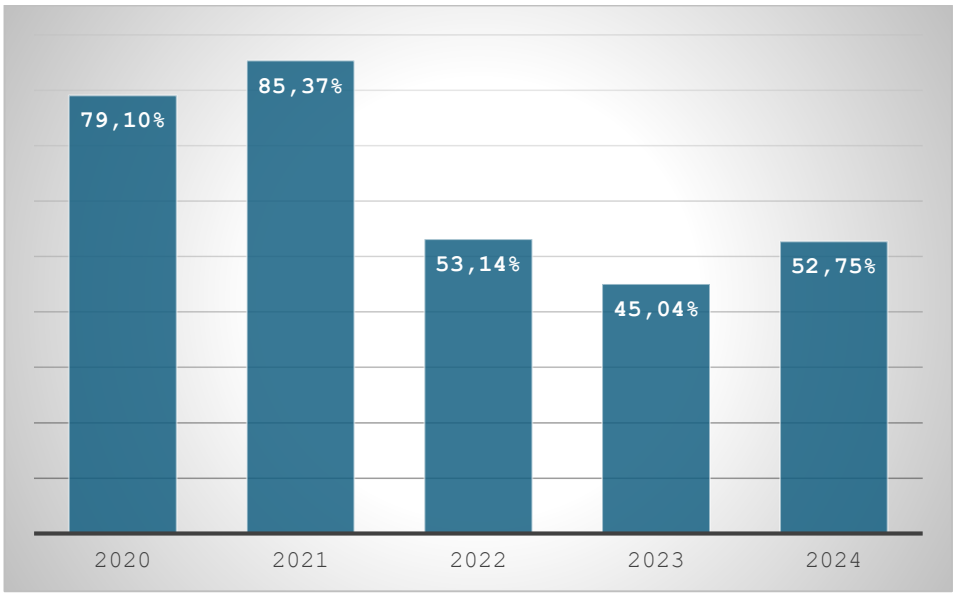

Рисунок 2.1 – Частка податкових надходжень у загальних доходах бюджету в період 2020-2024 рр., %

Джерело: складено автором на основі [28]

Розглянемо статистику надходження різних митних платежів до бюджету. На Рис. 2.2 спостерігаємо динаміку надходження мита до Державного бюджету України. У 2020 році, в період пандемії коронавірусу, надходження мита складали 30,46 млрд. грн., в 2021 році, коли ситуація з вірусом зрушила в кращу сторону, надходження значно зросли, а саме на 7,72 млрд. грн.

У 2022 році вони складали 26,52 млрд. грн., таку різку спадну тенденцію можна пояснити початком повномасштабної війни, через яку кількість доступних митниць значно скоротилась, внаслідок руйнування інфраструктури та окупації територій. Проте, незважаючи на воєнний стан, у 2023 та 2024 році відмічаємо тенденцію до зростання, а саме 40,56 млрд. грн та 48,28 млрд. грн., відповідно. Таке підвищення надходжень мита свідчить про те, що Україна попри війну налагоджує торговельні відносини з країнами-партнерами та значно збільшила кількість імпортованої продукції, оскільки ~95% надходжень мита складає саме ввізне мито.

Передумовою зростання імпорту товарів в Україні є значне скорочення кількості національних виробників через скорочення кількості виробничих комплексів та промислових об’єктів, внаслідок руйнувань або знищень; нездатність витримувати конкуренцію; значне податкове навантаження; відновлення внутрішнього попиту.

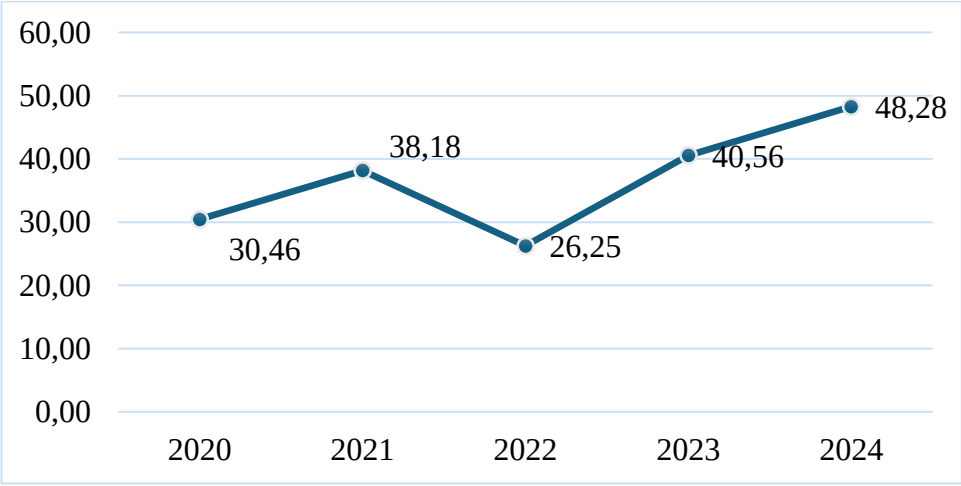

Рисунок 2.2 – Надходження мита до бюджету в період 2020-2024 рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [28]

Як було зазначено вище, близько 95% надходжень мита до бюджету складає саме ввізне мито, проте невеликий відсоток складають ще вивізне мито, а також особливе та сезонне.

З Рис. 2.3 спостерігаємо таку саму ламану, що має тенденцію до зростання. У 2020 році кількість надходжень ПДВ до бюджету становила 274,11 млрд. грн., у 2021 році, кількість зросла до показника у 380,74 млрд. грн. В 2022 році, з початком повномасштабного вторгнення, надходження значно зменшились порівняно з попереднім роком та становили менше, ніж у 2020 році, а саме 253,05 млрд. грн. Натомість, починаючи з 2023 року відмічаємо різку тенденцію до зростання в 366,16 млрд. грн, а у 2024 році майже на 100 млрд. грн. більше, тобто 466,16 млрд. грн.

Варто зауважити, що ставка податку на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів не змінювалась протягом досліджуваного періоду, і становила 20%, проте для деяких категорій товарів вона мала інше значення.

Зростання надходження ПДВ до бюджету може свідчити про зростання внутрішнього попиту, оскільки він є фактично «податком на споживання», зростання імпортованих товарів та укріплення міжнародно-торговельних відносин.

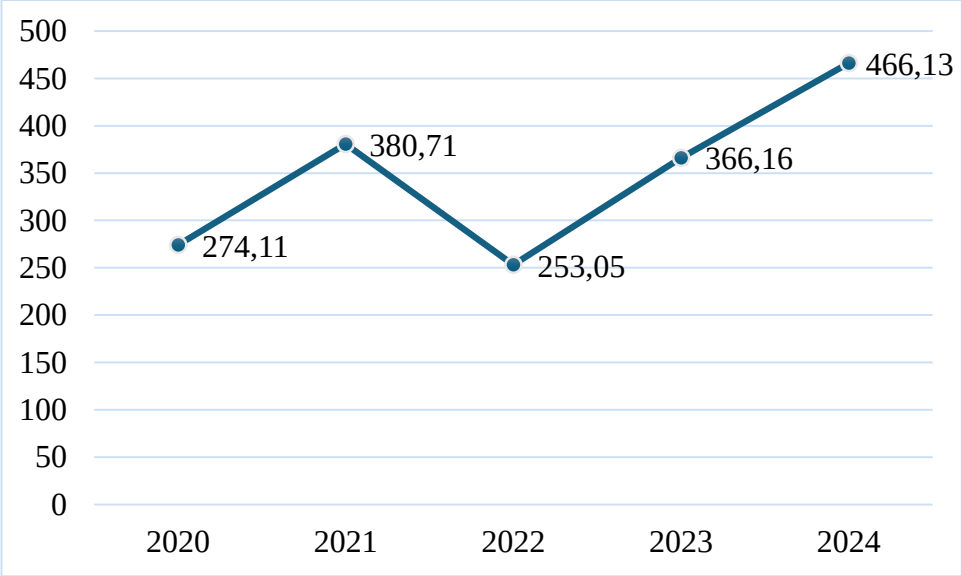

Рисунок 2.3 – Надходження податку на додану вартість до бюджету в період 2020-2024 рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [28]

Розглянемо динаміку надходжень акцизного податку до Державного бюджету України (Див. Рис. 2.4) Спостерігаємо досить нестабільну ламану, з вихідною точкою у 2020 році з показником у 57,85 млрд. грн. В період послаблення карантинного режиму у 2021 році відмічаємо зростання надходжень на 21,74 млрд. грн., що становило 79,59 млрд. грн. Відповідно, з початком повномасштабного вторгнення відмічаємо тенденцію до спаду, і показник був нижче за 2020 рік і становив 41,56 млрд. грн. Проте, як з попередніми митними платежами, спостерігаємо різкий тренд на зріст, що становив 74,76 млрд. грн. та 105,2 млрд. грн. у 2023 та 2024 рр., відповідно. Таким чином, у 2024 році кількість надходжень акцизного податку порівняно з довоєнним 2020 роком зросла майже вдвічі.

Таку тенденцію можемо пояснити тим, що імпортовані підакцизні товари мають високу динаміку до споживчого попиту . Згідно пункту 1 статті 215 ПКУ, до підакцизних товарів належать: спирт етиловий та алкогольні напої, пальне, тютюн, електроенергія, автомобільні та деякі категорії транспортних засобів. [2] Необхідно також враховувати той факт, що наразі застосовується підвищення акцизів на деякі категорії товарів, що має призвести до збільшення кількості надходжень до бюджету, за умов однакової кількості попиту.

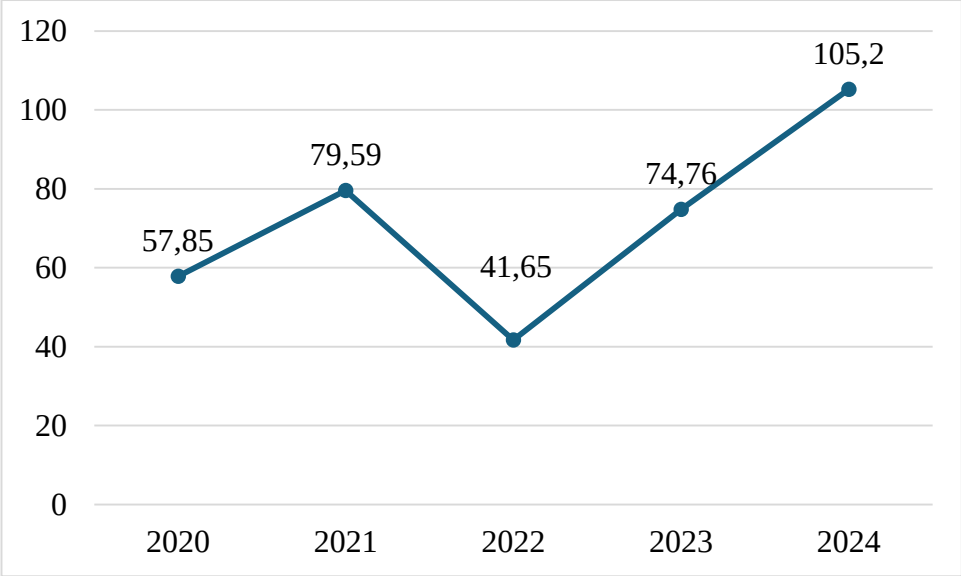

Рисунок 2.4 – Надходження акцизного податку до бюджету в період 2020-2024 рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [28]

Важливо зазначити, що до 2022 року, до початку повномасштабної війни, динаміка кожного з розглянутих митних платежів мала висхідну тенденцію. Незважаючи, на просідання у 2022 році зі зрозумілих причин, надалі був тренд до зростання. При тому, що в усіх 3 випадках, кількість надходжень певного податку у 2024 році значно перевищувала показники 2020 року.

Однією з передумов до такого зростання є інтеграція України до вимог та умов Європейського Союзу. Наразі митна служба перебуває в стані реформування та запровадження нових інформаційних систем та технологій. Вони надають змогу проводити прозорі та спрощені процедури оформлення товарів, що зменшує тінізацію економіки та ризики спроб контрабанди.

Зважаючи на представлені рисунки, можемо зробити висновок, що найбільш вагомим податком, що надходить до Державного бюджету України є податок на додану вартість, оскільки аналіз цього податку демонструє найбільші обсяги. На відміну від акцизного податку та мита, ПДВ стягується з більшості товарів, що ввозяться на митну територію України. На відміну від мита, де чинниками впливу на ставки є договори та угоди про торгівлю або преференції України з іншими країнами світу, перелік знижених та пільгових ставок ПДВ досить обмежений.

2.2 Адміністрування митних платежів: механізми справляння та контролю

Як раніше вже зазначалось, митні платежі відіграють суттєву роль та є досить вагомою часткою в податкових надходженнях бюджету. Розглянемо структуру сплаченого мита до Державного бюджету в період 2020-2024 років (Рис.2.5).

В Таблиці 2.1 детально представлені результати аналізу структури у відсотках. До структури сплаченого мита належать: ввізне, вивізне, особливі види та сезонне мито. Як бачимо зі статистичних даних, найбільшу частку складає саме ввізне мито і в проаналізованому періоді коливається в межах 88,82%-99,16%. В

2022 році спостерігаємо значний спад надходжень, оскільки в зв'язку з повномасштабним вторгненням, уряд запровадив скасування імпортного мита та податку на додану вартість. Проте вже 2023 та 2024 роках ми виходимо на довоєнні показники та перевищили показник карантинного 2021 року.

Показники вивізного мита є значно меншими порівняно з ввізним митом і коливаються в межах 0,64%-8,9%. Найбільший показник був у 2022 році, що може свідчити про зміни в структурі оподаткованого експорту або збільшення ставок. До особливих видів мита належать: спеціальне, антидемпінгове та компенсаційне мита. Ці види та сезонне мито також складають досить невагому частку в структурі сплаченого мита. В період 2020-2022 рр. показники були досить сталими та складали: 2,36%, 2,18% та 2,28% відповідно. Проте з 2023 року спостерігаємо значний спад платежів, що може свідчити про скорочення обсягу товарів, що підлягають оподаткуванню цими видами мита.

Таблиця 2.1 – Структура сплаченого мита до Державного бюджету

Рік	Ввізне мито	Вивізне мито	Особливі види та сезонне
2020	99,16%	0,84%	2,36%
2021	96,54%	3,46%	2,18%
2022	88,82%	8,90%	2,28%
2023	97,70%	1,38%	0,92%
2024	98,58%	0,64%	0,78%

Джерело: складено автором на основі [28]

Для більшої візуалізації показників дані представлено на Рисунку 2.5.

Отже, з наведених даних можемо зробити висновок, що в період з 2020-2024 років в Україні значно переважав імпорт, про це свідчить суттєва частка ввізного мита. Передумовою для такої значної кількості надходження даного виду мита можуть бути підвищення ефективності сплати митних платежів, а саме: використання сучасних ІТ-систем, виявлення та протидія митним ризикам, цифровізація та електронний документообіг, а також прозора система сплати платежів.

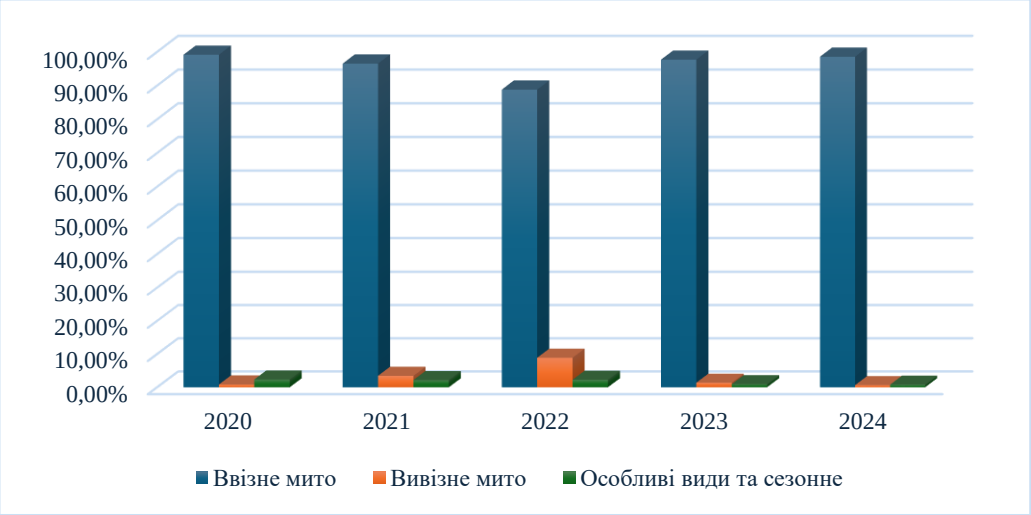

Рисунок 2.5 – Структура сплаченого мита до Державного бюджету в період 2020-2024 років, %

Джерело: складено автором на основі [28]

Натомість, експорт та «захисні» види мита демонструють досить невагомі індекси. Однак, незважаючи на повномасштабне вторгнення, скасування на певний строк імпортних мит та ПДВ, можна чітко відстежити адаптацію економіки до нинішніх умов, а також повернення показників на рівень довоєнних.

Розглянемо детально структуру сплаченого акцизного податку до бюджету в період 2020-2024 років за категоріями товарів. Одразу слід зазначити, що підакцизний товар категорії "Спирт" в даній таблиці не представлено, оскільки його частка є досить незначною і відображається на рівні 0.00%. Проте, в період 2020-2024 років, за цією категорією, сума сплаченого акцизу варіювалась в межах від 69 тисяч до 2,2 мільйонів гривень.

Динаміка стрімко змінюється з року в рік, що свідчить про зміни в попиті на певні категорії імпортованих підакцизних товарів. Найбільшу частку сплаченого акцизу складають такі категорії товарів як: пальне, тютюн, транспортні засоби та кузови до них (і транспортні засоби в режимі транзиту). Такі категорії товарів як лікеро-горілчана продукція, виноробна продукція, пиво та електроенергія становлять меншу частку в загальному акцизному податку.

Так, наприклад, лікеро-горілчана продукція в період з 2020 по 2024 рік варіюється в межах 2,33%- 3,28%, і найбільший показник є у 2022 році. Виноробна продукція коливається в межах 0,72%-1,49%, а пиво – 0,19%-0,42%. По

алкогольному сектору акцизного податку найбільші показники були у 2022 році. Можемо висунути припущення, що через повномасштабне вторгнення населення виявляло більший попит на алкоголь, ніж у всі інші роки, через стресовий період та нерозуміння подальшої економічної та політичної ситуації. На нашу думку, це є досить важливим психологічним показником.

Тютюнові вироби займають одну з найбільшим часток в сплаченому акцизному податку на рівні з пальним. Динаміка досить цікава, оскільки до 2022 року була очевидна тенденція до зростання в розмірі 3,96%, 15,29% та 44,74% в період 2020-2022 рр. відповідно, а потім різкий спад до 25,94% та 24,29% у 2023 та 2024 роках. Як і з алкогольною продукцією, найбільший показник був у 2022 році, тож можемо зробити висновок, що такий стрімкий попит став наслідком стресового фону у населення через початок війни. Населення мало прихильність до шкідливих звичок, у зв'язку з вторгненням, більше, ніж у попередні та наступні роки.

З пальним ситуація зовсім інакша, оскільки найбільший показник був у 2020 році та становив 72,59% від загального акцизного податку. До 2023 року показники значно зменшувались і становили 60,10% у 2021 році, а у 2022 році скоротились майже вдвічі і складали 37,58%. Проте, з 2023 року спостегріаємо значне підвищення частки, що зростає і донині і становить 57,07% та 63,02% в період 2023-2024 років. Дане явище можемо обгрунтувати тим, що велика кількість населення України повернулись із закордону, що спричинило такий високий попит на пальне для транспортних засобів.

Якщо розглядати категорію транспортних засобів (і тих, що в транзиті) та кузовів до них, то тут ситуація протилежна до алкогольної продукції та тютюнових виробів, оскільки у 2022 році спостерігаємо значну спадну тенденцію, що продовжується до 2024 року. Показники коливаються в межах від 8,63% до 19,00%. Різкий спад почався саме з року повномасштабного вторгнення, і це можна пояснити тим, що з початком війни уряд запровадив нульові ставки мита та скасування інших митних платежів на певний період для транспортних засобів, зокрема військового призначення. Також передумовою для різкого скорочення надходження податку за цією категорією товару може бути те, що велика кількість

населення мігрувала закордон і не було необхідності ввозити імпортовані транспортні засоби.

Таблиця 2.2 – Структура сплаченого акцизного податку до Державного бюджету, %

Рік	Лікеро-горілчана продукція	Виноробна продукція	Пиво	Тютюн	ТЗ (кузови і ТЗ в транзиті)	Електроенергія	Пальне	Інші товари
2020	2,47%	1,33%	0,29%	3,96%	19,00%	-	72,59%	0,35%
2021	2,51%	1,10%	0,23%	15,29%	18,18%	-	60,10%	0,21%
2022	3,28%	1,49%	0,42%	44,74%	11,96%	0,42%	37,58%	0,11%
2023	2,83%	0,94%	0,25%	25,94%	12,63%	0,24%	57,07%	0,09%
2024	2,33%	0,72%	0,19%	24,29%	8,63%	0,83%	63,02%	0,00%

Джерело: створено автором на основі [28]

Для більш зрозумілої картини динаміки сплаченого акцизу за категоріями товарів представлена інфографіка, на якій чітко простежуються 3 основних та найвагоміших товари, що були зазначені раніше. (Рис.2.6)

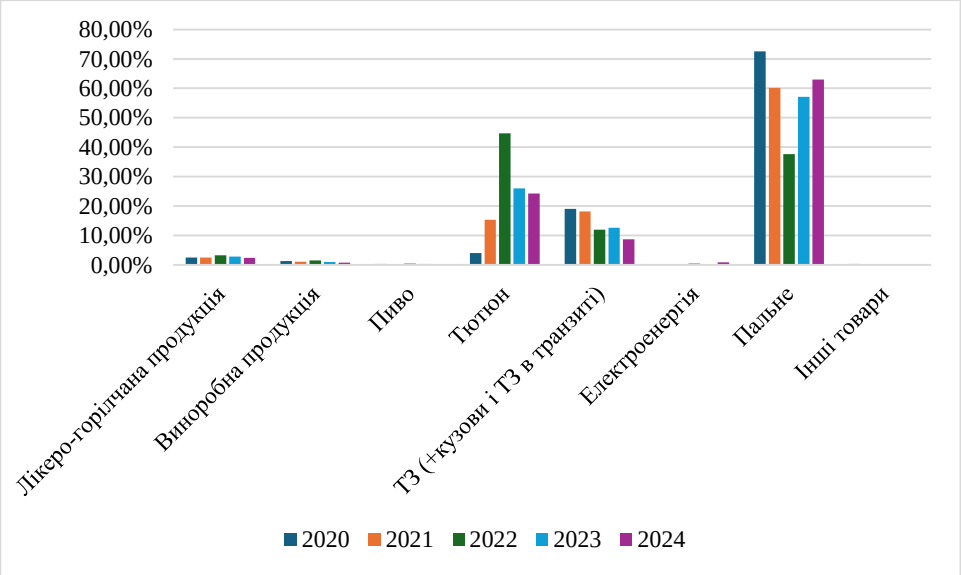

Рисунок 2.6 – Структура сплаченого акцизного податку до Державного бюджету, %

Джерело: створено автором на основі [28]

За розглянутими статистичними даними структури сплаченого акцизного податку та мита можемо зробити наступне заключення. Ввізне мито є найбільшою категорію надходжень мита до бюджету, в той час як вивізне мито, особливе та сезонне коливаються та складно визначити їх майбутню тенденцію. Це свідчить про те, що в період з 2020-2024 років Україна в своїх торговельних відносинах спиралась більше на імпорт, ніж на експорт, проте в певні роки це обумовлено зовнішніми та геополітичними причинами. Стосовно структури акцизного податку, то протягом усіх років простежувалась тенденція до більшого ввезення певних категорій, які були протягом досліджуваного періоду залишались незмінними.

Останніми роками надходження від української митниці демонструють неабиякий результат, до якого призвели зменшення тіньового сектору економіки, використання систем виявлення порушення митних правил та митних ризиків, виявлення контрабандних товарів, тощо. Ми розглянули надходження митних платежів та їх структуру, проте важливим етапом є безпосередньо справляння та їх облік, яким займається не тільки Митна служба.

В п.п.1.3 вже зазначалось, що в адмініструванні митних платежів беруть участь ще два органи виконавчої влади: Податкова служба та Казначейство. Визначаючи природу митних платежів, можемо зазначити, що справляння ввізного мита регулюється МКУ, а справляння акцизного податку та податку на додану вартість – ПКУ.

Відповідно до підпункту 27 пункту 4 Положення про діяльність Податкової служби, на неї покладено обов’язки щодо ліцензування виробників підакцизних товарів, ведення та облік, підпункт 63: «забезпечує взаємодію інформаційних систем ДПС та Держмитслужби в режимі реального часу». Останнє зазначено і в пункті 55 Положення про Держмитслужбу.[31]

Казначейство займається касово-розрахунковою діяльністю та веде казначейське обслуговування бюджету. Згідно підпункту 14 пункту 6 статті 3 Положення про діяльність Казначейської служби визначено, що Держмитслужби та Податкової вона отримує висновки про повернення з бюджету помилково або надмірно сплачених коштів. [33]

Процес стягування митних платежів починається з моменту подання митної декларації митному органу, в якій вже заявлена митна вартість, розрахована декларантом, та інші відомості про товар, які є необхідними для визначення ставок мита, акцизного податку (для певних товарів) та ПДВ. Документооборот та облік платників веде безпосередньо Митна служба, оскільки через реєстри та бази даних потім проводиться аналіз та визначення митних ризиків чи порушень в сфері контрабанди. Після проведення всіх необхідних митних процедур та формальностей, особа повинна сплатити визначені митним органом платежі на зазначений рахунок в Казначейській службі. Якщо на товар нараховані окрім ПДВ, ще й акциз, то Податкова служба може перевірити податкову звітність імпортера та чи є в нього право на податковий кредит.

Важливим аспектом контролю за сплатою митних платежів є пост-митний контроль. Його суть полягає у тому, що митниця має змогу здійснити перевірку митної декларації та повноти сплачених митних платежів протягом 30 днів з моменту завершення митного оформлення (стаття 344-1 МКУ). На меті провадження пост-митного контролю було спрощення та прискорення митних формальностей, а також використання системи управління ризиками.

На це існує дві нагальні потреби:

- Згідно статті 255 МКУ передбачено не більше як 4 години на митний контроль, що не дає всеосяжно перевірити товар та митну декларацію з вкладеними документами
- Існує можливість більш ретельної перевірки протягом вказаного періоду після завершення митного оформлення.

Митниця може подати запит на документи, що були зазначені в митній декларації, але фактично не були пред’явлені. [10]

Розглядаючи процедуру пост-митного контролю, можемо зазначити, що обов’язок повної та вірної сплати митних платежів встановлюється не тільки перед Казначейством, а й перед суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності. Оскільки

за даними Держмитслужби, завдяки цьому в період січень-жовтень 2024 року було «донараховано суб'єктам ЗЕД грошових зобов'язань на суму ~ 474 млн. гри». [34]

Для більш узагальненої інформації з участі інших органів виконавчої влади в процесі адміністрування митних платежів представлено Рис. 2.7.

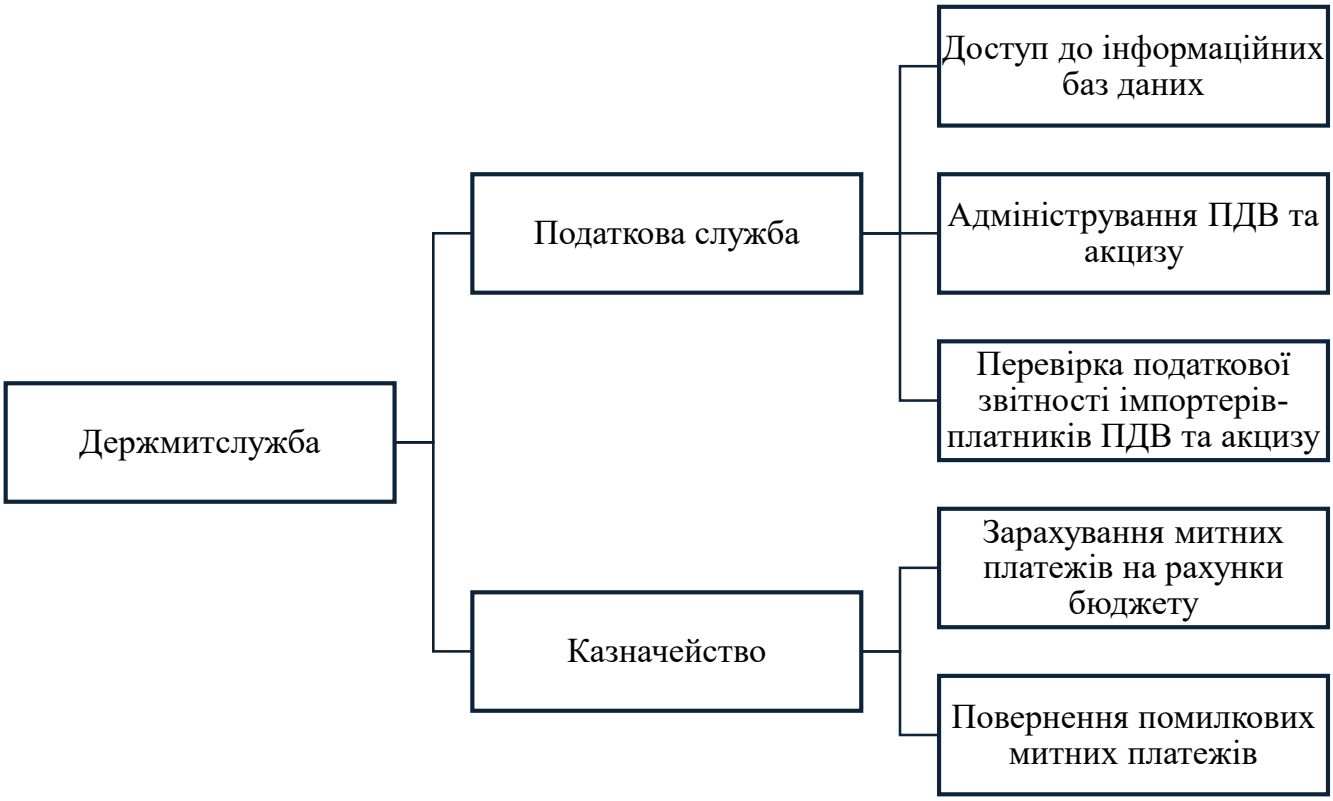

Рисунок 2.7 – Взаємодія Держмитслужби, Державної Податкової служби та Казначейства в процесі стягування митних платежів.

Джерело: створено автором на основі [31-33]

Процедура справляння митних платежів в Україні здійснюється за принципом самообчислення — суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності самостійно декларує товари та обчислює суму належних до сплати платежів на підставі наданої митної декларації. Однак така модель передбачає посилений контроль з боку митних органів на етапах оформлення, перевірки й постмитного аудиту.

Основними елементами механізму справляння митних платежів є: тарифна класифікація товарів відповідно до УКТ ЗЕД; визначення митної вартості, яка є базою оподаткування; нарахування податків і зборів (мито, ПДВ, акциз) за відповідними ставками; контроль за країною походження товарів, що впливає на режим оподаткування (застосування преференцій або спеціальних мит).

Розраховані суми митних платежів сплачуються на рахунки митних органів до моменту завершення митного оформлення, що є умовою випуску товарів у вільний обіг. У випадку виявлення розбіжностей митний орган має право призупинити оформлення та здійснити додаткову перевірку.

Особлива увага приділяється таким інструментам забезпечення належного справляння платежів, як: попереднє інформування митних органів про переміщення товарів; електронна система управління ризиками, що дозволяє обирати об’єкти для митного контролю за визначеними критеріями; гарантійні зобов’язання, депозитні рахунки та банківські гарантії при транзиті або умовному випуску товарів.

В країнах ЄС механізм справляння митних платежів відзначається високим рівнем інституційної автоматизації та цифровізації процедур**.** Платежі сплачуються за єдиними ставками відповідно до Єдиного митного тарифу ЄС, а взаємодія між бізнесом і митними органами відбувається через електронні системи (NAP, ICS2, AES).

Контроль здійснюється переважно в неінтрузивний спосіб, із застосуванням:

- електронних індикаторів ризику;
- процедур авторизованих економічних операторів (AEO), які отримують право на спрощене декларування;
- автоматизованого моніторингу імпортно-експортних операцій;
- митного аудиту після випуску товарів, який є основною формою фіскального контролю в ЄС.

Високий рівень довіри до учасників ринку дозволяє зменшити адміністративне навантаження та зосередити ресурси на ризикових операціях.

Водночас дієва система взаємодії національних митниць та Єврокомісії у межах платформи Customs Union Performance забезпечує ефективний моніторинг, оцінку результативності й обмін аналітичною інформацією між державами-членами.

Отже, механізми справляння митних платежів охоплюють комплекс організаційно-правових, процедурних та інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення повного й своєчасного надходження митних податків і зборів до державного бюджету. У цьому контексті адміністрування виконує не лише фіскальну, а й регуляторну функцію, виступаючи інструментом економічної політики держави та регуляції зовнішньоекономічної діяльності.

2.3 Основні проблеми та виклики в українській митній системі

Ще до початку вторгнення рф на територію України у 2022 році, Митна служба вже мала низку проблем, які необхідно було вирішити, і які з початком війни тільки загострились.

Одним з найголовніших викликів, що стосується не тільки митниці, а й інших секторів економіки в Україні є – корупція та тіньові схеми. Заниження митної вартості товарів, неправильно заповнена митна декларація, незаконне ввезення підакцизних товарів – все це є корупційними ризиками. Саме для їх усунення та мінімізації ризиків в 2025 році Кабінет Міністрів України ухвалив постанову стосовно подання «декларації доброчесності» державними службовцями. Її суть полягає у визначенні та моніторингу способу життя та перевірки на доброчесність посадових осіб митних органів.

Окрім того, існує високий рівень бюрократизації процесу, який полягає у паперовому документообороті, ручному введенні інформаційних даних та відсутності сумісності між системами. Ця проблема тісно взаємопов’язана з недостатнім рівнем цифровізації в українській практиці та низьким розвитком ІТ-систем. Інформаційні технології нам вкрай необхідні не тільки для належного

функціонування митної системи в Україні, вони є надважливим в контексті вступу до Європейського Союзу.

Найгострішим питанням, що постало перед українською митною системою стало повномасштабне вторгнення, оскільки ця подія тягне за собою низку радикальних змін та необхідність підлаштуватись під умови воєнного часу. На той час була вкрай важлива необхідність перелаштувати та переорієнтувати логістичні шляхи, через те, що певна кількість територій окупована, був обмежений доступ до митних підрозділів, а також було зруйновано митну інфраструктуру, наприклад морські порти. Також значно зросла необхідність для імпорту критично важливих товарів, зокрема гуманітарної допомоги, та транспортних засобів.

В зв'язку з війною відбулась значна міграція населення, що здійснює додаткове навантаження на митниці, через необхідність збільшення ресурсів митного контролю та оформлення суб’єктів. Відтік населення також тягне за собою ще одну проблему в сфері недостатньої кількості та кваліфікації кадрів.

Отже, незважаючи на прогресивні зусилля щодо реформування митної системи України, її ефективність залишається обмеженою через низку системних проблем та зовнішніх викликів. Більшість із них мають хронічний характер, а окремі — значно загострилися в умовах воєнного стану та економічної нестабільності.

Однією з ключових проблем є нормативно-правова нестабільність, що виявляється у частих змінах митного законодавства, відсутності чіткої систематизації норм, а також у колізіях між законами та підзаконними актами. Це ускладнює практичну реалізацію митних процедур і створює неоднозначність у тлумаченні правил, як для митних органів, так і для суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Серйозним викликом є недосконаліть механізму визначення митної вартості**,** яка залишається найпоширенішим інструментом ухилення від сплати митних платежів. В умовах відсутності ефективного контролю імпортери часто навмисно занижують вартість товарів, що призводить до суттєвих втрат державного бюджету та деформує конкурентне середовище.

Корупційні ризики на митниці залишаються актуальними навіть попри діджиталізацію окремих процесів. Надмірна дискреція працівників митних органів, слабкий нагляд за ручним управлінням ризиками, а також брак прозорості створюють передумови для тіньових практик і нерівності умов доступу до ринку.

Ще одним фактором є недостатній рівень цифрової трансформації**,** що обмежує потенціал автоматизації процедур. Існуючі інформаційні системи часто є фрагментованими, не інтегрованими з іншими державними реєстрами або іноземними базами даних, що створює технічні та адміністративні бар'єри для бізнесу.

Низька ефективність постмитного аудиту також перешкоджає виявленню системних порушень після випуску товарів у вільний обіг. В умовах обмеженого кадрового потенціалу та слабкої аналітичної бази, митні органи часто зосереджуються лише на первинному контролі, нехтуючи ретроспективною перевіркою.

Крім того, ситуація ускладнюється інституційною нестабільністю: часті реорганізації, кадрова плинність, відсутність чіткої стратегії розвитку Держмитслужби, а також політичний тиск на управлінські рішення суттєво знижують ефективність та результативність адміністрування.

Не можна не враховувати і вплив воєнного стану**,** який створив нові виклики — від фізичного руйнування митної інфраструктури до зміни логістичних маршрутів і зменшення обсягів зовнішньоторговельного обороту. Це безпосередньо вплинуло на обсяги митних надходжень і здатність держави забезпечувати належний контроль у прикордонних зонах.

Окремо слід підкреслити повільну імплементацію стандартів ЄС, зокрема положень Митного кодексу Європейського Союзу. Затримки у гармонізації нормативної бази, технічне відставання і бюрократична інерція гальмують інтеграцію України до єдиного митного простору ЄС.

Таким чином, митна система України стикається з поєднанням хронічних структурних дисфункцій та новітніх зовнішніх загроз. Подолання цих проблем вимагає комплексного та скоординованого підходу, орієнтованого на

диджиталізацію, правову передбачуваність, інституційну стійкість і відповідність європейським стандартам.

Для комплексного розуміння актуальних проблем адміністрування митних платежів в Україні доцільно структурувати їх за змістовними категоріями, що відображають як внутрішні недоліки системи, так і зовнішні виклики.(Табл.2.3)

Таблиця 2.3 - Основні проблеми та виклики в українській митній системі

Категорія проблеми	Суть проблеми / виклику	Наслідки для митного адміністрування
Нормативно-правова невизначеність	Часті зміни митного законодавства, колізії між законами та підзаконними актами	Ускладнення процедур оформлення, неоднозначність трактування норм, зниження правової передбачуваності
Недосконаліть механізму визначення митної вартості	Зловживання з боку імпортерів шляхом заниження митної вартості	Недоотримання бюджетних надходжень, поглиблення тінізації зовнішньої торгівлі
Корупційні ризики	Високий рівень дискреції в діях митників, ручне управління ризиками	Втрата довіри до митної служби, нерівні умови для бізнесу
Недостатній розвиток IT-інфраструктури	Застарілі програмні комплекси, фрагментованість інформаційних систем	Низький рівень автоматизації, ускладнення обміну даними з бізнесом та іншими органами
Відсутність ефективного постмитного контролю	Обмежена кількість аудитів після оформлення, нестача кваліфікованих кадрів	Низька вірогідність виявлення порушень після випуску товарів
Інституційна нестабільність	Часті реорганізації митних органів, кадрова плинність, політичний вплив на кадрові рішення	Зниження ефективності управління, втрата інституційної пам’яті
Військовий стан та обмеження	Руйнування логістичних ланцюгів, скорочення імпорту, ризики для митних пунктів	Зниження обсягів митних надходжень, складнощі з контролем транскордонного руху товарів
Повільна імплементація європейських стандартів	Відставання від графіку гармонізації з Митним кодексом ЄС	Уповільнення інтеграції до єдиного митного простору ЄС, збереження бар’єрів для бізнесу

Джерело: розробка автора

Найперспективнішим напрямком до вдосконалення української митниці наразі є вимоги Європейської комісії. Незважаючи на те, що вони високо оцінюють вже досягнуті нами результати, це не є приводом зупинятись.

Головними завданнями для української митниці є:

1. Повне узгодження Митного кодексу у відповідності до кодексу ЄС
2. Створення та застосування електронних та інформаційних систем
3. Впровадження практики ЄС щодо захисту прав інтелектуальної власності

4. Застосування процедур та механізмів оформлення в оперативних сферах роботи згідно ЄС

5. Впроваджувати більше використання програм АЕО, для приведення у відповідність з ЄС

6. Після виконання попередніх пунктів, впровадити застосування спільних митних систем ЄС, зокрема системи електронної митниці MASP-C [35]

Як можемо зауважити, головне реформування української митниці полягає у тому, що необхідно ввести вимоги ЄС у використання та запровадити необхідні елементи.

Окрім цього, наразі, однією з масштабних проблем митниці є закінчення строку дії лібералізації торгівлі, тобто – «торговельного безвізу». Його Євросоюз впровадив для України в 2022 році в зв'язку з повномасштабним вторгненням. За період його дії, було багато передумов для припинення, зокрема протести населення певних країн ЄС. Оскільки Україна експортує в основному агропродукцію, то фермери інших країн почали бунтувати через те, що дешеві українські товари заходять на їхній ринок, через що втрачається конкурентоспроможність національного виробника. Наслідком скасування режиму вільної торгівлі можуть бути численні втрати коштів українських експортерів, оскільки в них був вільний доступ до європейського ринку. Будуть знову повернені методи тарифного та нетарифного регулювання, що дуже відобразиться на торговельній діяльності України.

Таким чином, проблеми та виклики в українській митній системі існували ще до початку повномасштабного вторгнення, а після тільки загострились та додались нові. Проте, наразі Держмитслужба демонструє суттєві результати впровадження реформ в рамках євроінтеграції.

РОЗДІЛ 3
ОСОБЛИВОСТІ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ У ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

3.1. Митна політика Європейського Союзу: принципи та інститути

Митний союз Європейського Союзу є чудовим зразком правильного використання та застосування такої форми економічної інтеграції як спільний ринок. Роками він демонструє свою непохитність, злагодження та ефективність.

Розглянемо принципи функціонування митної політики ЄС детально (Див. Рис.3.1)

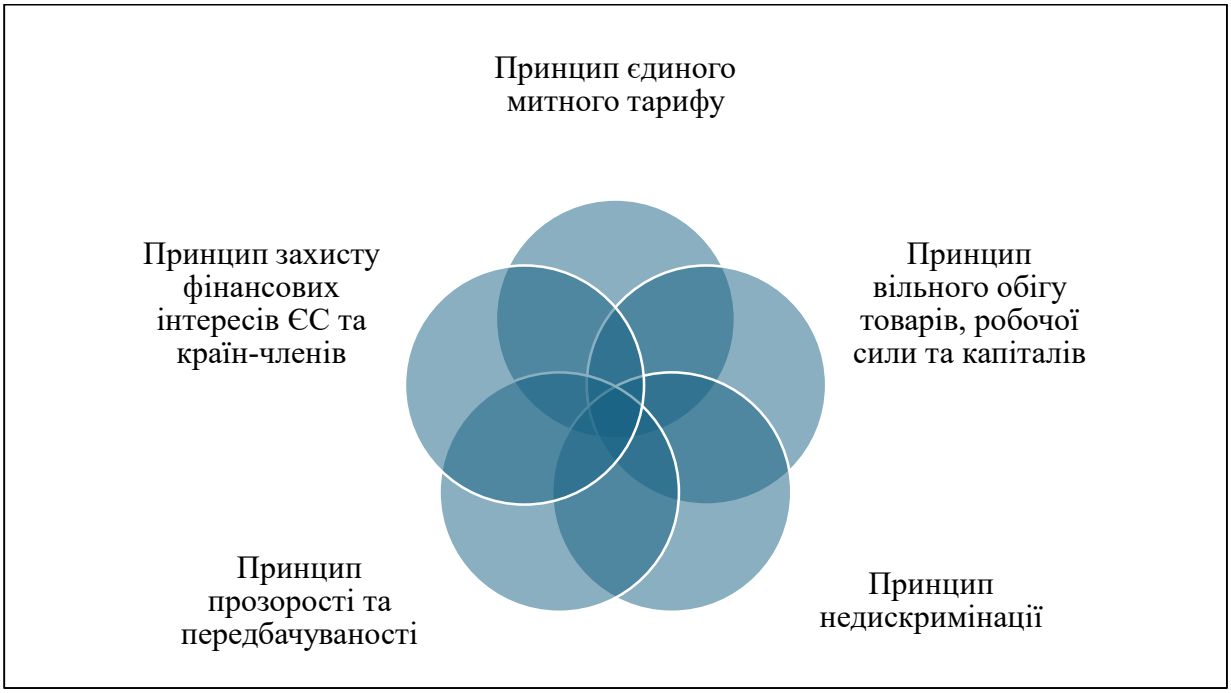

Рисунок 3.1 – Принципи функціонування митної політики ЄС

Джерело: складено автором на основі [36,37,38]

Принцип єдиного митного тарифу передбачає відсутність митних кордонів та сплати митних платежів в середині союзу, в торговельних відносинах між 27 країнами-членами. А також впровадження єдиного митного тарифу для третіх країн, що не є членами союзу. З цього випливає ще 2 взаємопов'язаних принципи

– принцип вільного обігу товарів, робочої сили та капіталів, що є основним показником рівня економічної інтеграції, а також принцип недискримінації. Оскільки діє єдине митне законодавство та всі країни перебувають в рівних умовах. Проте, воно може бути змінено у відповідності до митної політики країни, але в межах допустимого кодексом.

Чіткість митних правил та порядку оформлення товарів, ставок митних платежів зазначені в митному законодавстві ЄС, що пояснює принцип прозорості та передбачуваності. Все вищеперераховане спрямоване на захист фінансових інтересів ЄС та країн-членів, і полягає у підтримці конкурентоспроможності, забезпеченню доброчесності та перешкоджанню незаконної торгівлі та захисту навколишнього середовища відповідно до стратегії сталого розвитку економіки.

Уніфікація законодавства, процесів митного оформлення та декларування в тандемі з переходом на повне електронне забезпечення (цифровізація) призводить до спрощених процедур на митниці, а також скорочення витрат на обслуговування.

Спільний митний тариф та скасування внутрішніх платежів та зборів призводить до стимулювання внутрішньої торгівлі, що таким чином, надає бізнесу можливість для розвитку та становлення конкурентоспроможним. Важливим аспектом функціонування митного союзу є дотримання високих вимог та стандартів до якості товарів, що імпортуються з третіх країн, тим самим захищаючи власні економічні інтереси та навколишнє середовище. [39]

Законодавча база регулювання митних процесів в Європейському Союзі є сталою та незмінною, зокрема редакцій вже наявних нормативних актів. Як і в українській практиці, головним законним актом є Митний кодекс ЄС (Union Customs Code UCC) та Єдиний митний тариф (TARIC). Але правова сфера дії набагато ширша, ніж в Україні, бо розповсюджується на 27 країн-членів, не враховуючи інші міжнародні угоди. Таким чином, кодекс підкріплюється та підпорядковується певній кількості регламентів.

Розглянемо використання митних систем, які необхідно впровадити й Україні, окрім вже наявних. Загалом інформаційних та електронних баз даних та

систем, які використовуються в Європейському Союзі існує близько 27. Деякими з них є:

- Авторизований економічний оператор (підприємства, що зарекомендували себе перед митними органами, як надійні, та користуються спрощеними процедурами оформлення та декларування)
- Автоматизована система експорту AES (загальноєвропейська система, що дозволяє забезпечувати безперебійний потік експорту за межі ЄС)
- Система митних рішень CDS (введення всіх нових заявок на митні рішення або дозволи в електронному форматі)
- CLASS (інформаційна система пошуку щодо класифікації товару)
- COPIS (система боротьби з підробками та піратством)
- Центральна система стандартизованого обміну інформацією
- Європейська обов'язкова тарифна інформація EBTI
- ECICS (база ідентифікації хімічних речовин)
- EORI (реєстраційний номер економічного оператора)
- NCTS (система спільного транзиту) [40]

Також існує загальна інформаційна система, що має назву «Митниця», яка об'єднує всі митні органи Європейського Союзу та спрощує процедуру контрою та виявлення ризиків. Україна, як і деякі інші країни-кандидати до вступу зацікавлені в приєднані до неї. [41]

Реалізація митної політики та управління Митним Союзом здійснюється безпосередньо ЄС. Це одна з небагатьох сфер, де ЄС володіє виключним правом виконувати законодавчу функцію, проте в тісній співпраці між урядами держав-членів. Наразі, є три основних інституції, що керують митною системою та митною політикою в ЄС, а саме: Європейський парламент, Європейська Комісія та Рада Європейського Союзу.

Європейський парламент є законодавчим органом влади в Європейському Союзі. Спільно з Радою ЄС ухвалює законодавчі акти, які можуть бути запропоновані Єврокомісією. Є найвищим органом, що проводить контроль над

діяльністю інших інституцій. Окрім законотворчої та наглядової функції виконує також обов’язки, що пов’язані з затвердженням бюджету.

Європейська Комісія є виконавчим органом влади, який не тільки контролює та забезпечує дотримання законодавства, а й може висувати пропозиції щодо його вдосконалення. Окрім того, Єврокомісія має вплив на керування політикою ЄС, а також займається розподілом фінансування. Важливо відмітити, що однією з надважливих функцій є представництво ЄС на міжнародній арені, а зокрема ведення торговельної політики.

Рада ЄС, в основі якої представництво урядів держав-членів, має декілька функцій. В співпраці з вищезазначеними двома органами виконує законодавчу та бюджетну функції. А також: визначає та координує напрям митної політики ЄС, контролює взаємодію митних органів країн-членів, укладає угоди між ЄС та іншими країнами чи організаціями. [42]

Отже, функціонування Митного Союзу ЄС базується на декількох фундаментальних принципах, таких як: єдиний митний тариф, безбар’єрна внутрішня торгівля та вільний обіг товарів, що забезпечується прозорим законодавством. Окрім цих засад, головними принципами є збереження навколишнього довкілля, захист фінансових інтересів та стимулювання конкурентоспроможності бізнесу. Стабільна законодавча база, у вигляді Єдиного Митного кодексу та Єдиного Митного тарифу, що підкріплена багатьма регламентами та міжнародними угодами, надає тверде підґрунтя для належного функціонування митної системи.

Таким чином, реалізація митної політики та управління Митним союзом є сферою безпосереднього управління Європейського Союзу. В цих процесах задіяні 3 основних органи, які взаємопов’язані між собою та тісно співпрацюють з урядами держав-членів. Зазначені органи виконують багато функцій діяльності, основним з яких є: законодавча, виконавча, бюджетна, координаційна, контролююча та «представницька» .

3.2 Адміністрування митних платежів у країнах-членах ЄС

В п.п. 3.1 ми зазначили, що принцип митного союзу ЄС базується на певних засадах та правилах. Єдине законодавство, відсутність внутрішніх податків на торгівлю та єдиний митний тариф для третіх країн – це основні його показники. Наявність та застосування великої кількості інформаційних баз та систем, повна цифровізація процесу та спрощені процеси митних формальностей для бізнесу дають змогу Європейському Союзу успішно вести торговельні відносини з іншими країнами.

Тож необхідно розглянути, як саме митні платежі впливають на доходи бюджету в країнах-членах Європейського Союзу, яку частку податкових надходжень складають. Розглянемо 4 випадкові країни ЄС, а саме: Німеччину, Францію, Італію та Польщу. Останню країну обрали з тих причин, що до вступу до ЄС Польща так само проводила необхідні реформи в економічному секторі. Після проведених трансформацій можемо спостерігати, як ця країна успішно розвивається та слугує для нас наочним прикладом змін та їх наслідків.

В Таблиці 3.1 представлена динаміка надходження Value Added Tax, тобто податку на додану вартість в мільйонах євро. Важливо зазначити, що аналізований період починаємо з 2019 року, оскільки останні дані за 2023 рік.

Таблиця 3.1 – Надходження податку на додану вартість по країнам ЄС в період 2019-2023, млн.євро

TIME_PERIOD	2019	2020	2021	2022	2023
GEO (Labels)					
Germany	244 112,0	221 565,0	260 333,0	289 641,0	286 587,0
Italy	111 464,0	99 683,0	120 980,0	138 533,0	140 005,0
France	174 424,0	162 090,0	185 350,0	199 362,0	205 036,0
Poland	42 383,4	41 855,5	49 316,6	47 671,8	54 998,9

Джерело: [43]

За наведеними даними можемо спостерігати цікаву динаміку по кожній з країн. Так, наприклад, в Німеччині надходження ПДВ становлять найбільшу суму з усіх взятих до розгляду країн. Спостерігаємо цікаву тенденцію до зростання та

спаду з року в рік, особливо найнижчий показник був у 2020 році і становив 221 565 млн. євро, що може бути пов'язано з жорсткими карантинними обмеженнями під час пандемії ковіду. Натомість найвищий індикатор надходжень був у 2022 році і становив 289 641 млн. євро, проте у 2023 році спостерігаємо спад на 3054 млн. євро. Загалом надходження цього виду податку в Німеччині варіювались в межах від 221 565 млн. євро до 289 641 млн. євро, що є досить суттєвою різницею.

В Італії показники надходження податку на додану вартість майже вдвічі менші, ніж в попередній країні. На відміну від Німеччини, в періоді 2019-2023 років в Італії не таке суттєве коливання надходжень. Проте ситуація відрізняється, оскільки тут простежується чітка тенденція до зросту, після спадного 2020 року з позначкою в 99 683 млн. євро, причиною чого можуть бути наслідки пандемії. В 2021 та 2022 роках спостерігаємо чіткий зріст в 120 980 млн. євро та 138 533 млн. євро, відповідно. А найбільший показник виявляє останній проаналізований рік, 2023, який відображається на рівні 140 005 млн. євро.

Порівняно з Італією і Німеччиною, Франція займає посереднє місце, оскільки кількість надходжень більше ніж в Італії, проте менше, ніж в Німеччині. Як і в італійських надходженнях, наявна позитивна тенденція зростання, окрім 2020 року з найнижчим показником у 162 090 млн. євро. Надалі демонструється підвищення надходжень, в період 2021-2023 років вони збільшувались 185 350, 199 362 та 205 036 млн. євро, відповідно.

В даному рейтингу випадкових країн за надходженнями податку на додану вартість найменші показники демонструє Польща. Тут спостерігаємо таку ж ситуацію, як і в німецьких надходженнях, оскільки вони є досить нестабільними, і з року в рік то зростають, то йдуть на спад. В період загострення пандемії коронавірусу, 2019 – 2020 рр., надходження скоротились і становили 42 383,4 млн. євро та 41 855,5 млн. євро, відповідно. Натомість, в наступному, 2021 році, відмічаємо зріст на 7 461,1 млн. євро, але в 2022 році спадна тенденція та показник в розмірі 47 671,8 млн. євро. І 2023 році бачимо найбільший показник за весь проаналізований період, який становить 54 998,9 млн. євро.

Для більшого розуміння тенденції та динаміки надходження ПДВ по даним країнам ЄС представлено інфографіку. (Рис.3.2)

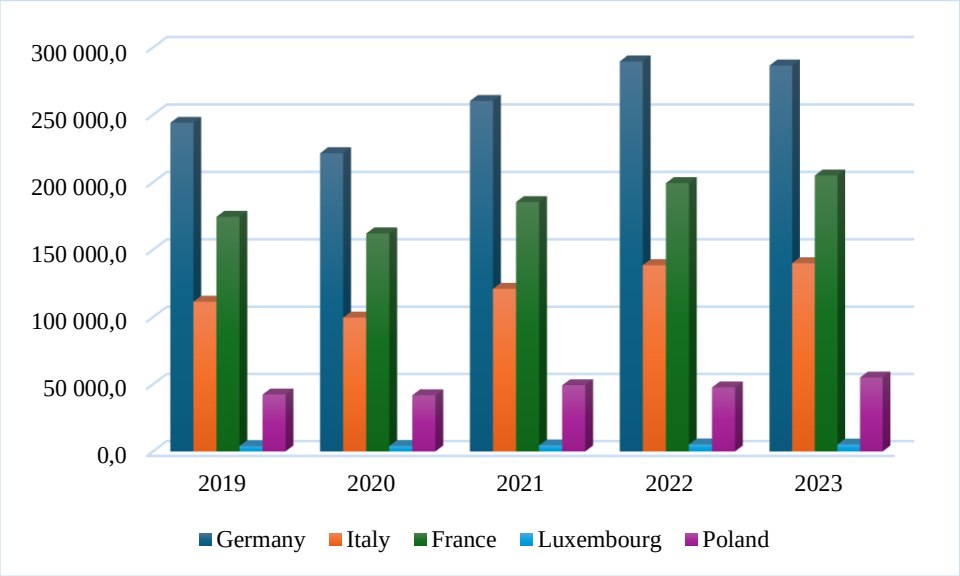

Рисунок 3.2 – Надходження податку на додану вартість по країнам ЄС в період 2019-2023 рр., млн. євро

Джерело: створено автором на основі [43]

За проаналізованими даними надходжень податку на додану вартість по країнам Європейського Союзу, можемо зазначити наступне: найбільші показники виявляють Німеччина та Франція, Польща – найменші. В німецьких надходженнях досить нестабільна ситуація, яка змінюється щорічно, в той час як в інших країнах, окрім «переламного» 2020 року, чітко простежується тенденція до зростання.

Для розуміння загальної картини необхідно розглянути надходження по такому виду митних платежів, як Taxes and duties on import excluding VAT, що в перекладі означає Податки та мита на імпорт без ПДВ. Детально динаміка надходжень представлена в Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Надходження податків та мита на імпорт без ПДВ по країнам ЄС в період 2019-2023, млн.євро

TIME_PERIOD	2019	2020	2021	2022	2023
GEO (Labels)					
Germany	30 603,0	30 444,0	31 643,0	30 701,0	34 241,0
Italy	2 331,0	1 983,0	2 450,0	3 756,0	3 061,0
France	2 691,0	2 507,0	2 657,0	2 929,0	3 338,0
Poland	2 138,4	1 913,3	2 368,4	2 977,1	2 726,3

Джерело: [43]

Як і з попереднім видом митних платежів, ПДВ, одразу хочемо відмітити, що надходження в Німеччині набагато вищі, ніж в усіх інших представлених країнах. І знову спостерігаємо цікаву ламану, яка змінюється по роках і коливається в межах 30 444 – 34 241 млн. євро, тобто досить несуттєво. Найбільший показник був у 2023 році, а найменший – у 2020, році карантинних обмежень. Не дивлячись на це, показники 2019 та 2022 року досить схожі та становлять 30 603 та 30 701 млн. євро.

В італійських надходженнях ситуація схожа, оскільки рівень надходжень змінюється щорічно. Так, наприклад, в 2019 році показник становив 2 331 млн. євро, а вже в наступному році він знизився на 348 млн. євро і був найнижчим в проаналізованому періоді. В 2021-2022 роках відмічаємо суттєве зростання, в 2 450 та 3 756 млн. євро, відповідно, причому останній – є найвищим в даному періоді. І знову спадання в 2023 році та відмітка у 3 061.

Франція майже не відрізняється за своїми показниками від Італії, проте чітко простежується зростанні надходжень, окрім 2020 року з відміткою в 2 507 млн. євро. В зазначеному періоді надходження коливались від 2 507 до 3 338 млн. євро, притому, що в 2019 та 2021 роках різниця в надходженнях становила 34 мільйони.

Польські показники демонструють таку саму картину ламаної як і німецькі, показники варіюються кожного року. Початок періоду відмічаємо в 2 138,4 млн. євро, після чого, в 2020 році, спостерігаємо скорочення до рівня 1 913,3, що є найменшим показником. Далі, в 2021 та 2022 роках спостерігаємо зріст і показники в розмірі 2 368,4 та 2 977,1 відповідно, останній з яких є найбільшим показником в періоді. І надалі, знову спад до відмітки в 2 726,3 млн. євро.

Чітка демонстрація надходжень для розуміння тенденцій представлена на Рисунку 3.3.

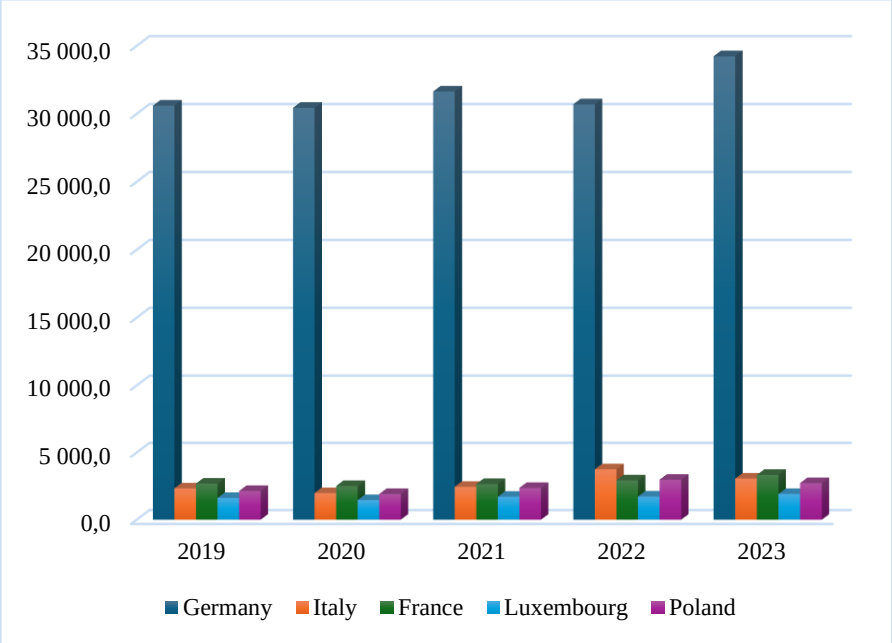

Рисунок 3.3 – Надходження податків та мита на імпорт без ПДВ по країнам ЄС в період 2019-2023 рр., млн. євро

Джерело: створено автором на основі [43]

У висновку, можемо зазначити, що з проаналізованих надходжень однакові тенденції визначаємо у пар Німеччина-Польща, що характеризуються нестабільним надходженнями та відсутністю чіткої тенденції, та Італія-Франція, в яких простежується очевидне зростання. Найбільші показники в обох видах митних платежів демонструє Німеччина, і в надходженнях ПДВ – Польща. Але в податках та мита на імпорт товарів трійка «Франція-Італія-Польща» показують майже однаковий рівень. Проте, головною спільною рисою для всіх вказаних країн є те, що в 2020 році, в рік карантинних обмежень внаслідок пандемії коронавірусу, надходження значно знизились і становили найменшу кількість з-поміж інших років.

3.3 Перспективи гармонізації митного законодавства України з нормами ЄС

На шляху вступу Україні до Європейського Союзу, перед митницею постала низка викликів та вимог до їх усунення. За певний проміжок часу, незважаючи на війну, Держмитслужбі вдалось досягнути неабияких результатів.

Одним з наймасштабніших є – впровадження митного безвізу через приєднання до Конвенції про спільний транзит та застосування системи NCTS, яка надає змогу підприємствам оформлювати декларації в електронному режимі за процедурою спільного транзиту з 35 країнами, в тому числі ЄС. А також митні органи мають доступ до обміну інформацією в режимі реального часу з іноземними митницями.

Розвиток інституту Авторизованого Економічного Оператора також був однією з вимог ЄС, оскільки там це є одним з фундаментальних напрямів використання. Статус оператора надає змогу підприємству користуватись спрощеннями в митному оформленні, контролі та декларуванні, оскільки має статус «надійного».

Однією з важливих передумов до розвитку митного законодавства в сфері євроінтеграції – це розробка та застосування Міністерством фінансів Довгострокового плану цифрового розвитку та трансформації Державної митної служби. В основі якого лежить Багаторічний стратегічний план електронної митниці ЄС (MASP-C), який є взірцем для того, що нам необхідно гармонізувати. [44]

На даному етапі і до 2026 року планується затвердження нового, оновленого Митного Кодексу, який буде відповідати зазначеним вимогам щодо гармонізації законодавства. Адже, як вже зазначалось, Україна успішно імплементувала 80% законодавства, але постійні зміни та редакції випливають в проблеми недосконалості та нестабільності, тож необхідно його адаптувати.

Проте саме відсутність або неналежна якість наявних інформаційних систем заважає розвитку та усуненню проблем митних органів. В Європейському Союзі

митниці повністю електронні, застосовується близько 27 різноманітних систем для митного оформлення та контролю. Зокрема, найнеобхідніші Україні на даному етапі – це система виявлення та аналізу митних ризиків та перехід від паперового до електронного формату діяльності. Зазначені системи важливі для запобігання контрабанді, корупції, недоплати митних платежів, тощо.

Необхідно також враховувати людський фактор, оскільки митниця та її системи розвиваються, законодавство змінюється, тож кадровий потенціал не треба випускати з уваги. Для нової електронної та автоматизованої митниці будуть необхідні також кваліфіковані фахівці. Тому необхідно брати приклад з ЄС не тільки в сфері нематеріального, а й запрошувати працівників європейських митниць в Україну для проведення навчання.

Для підвищення ефективності адміністрування митних платежів в Україні необхідно впровадити комплексну реформу, спрямовану на усунення системних недоліків і адаптацію митної системи до сучасних викликів. В таблиці 3.3. викладено ключові напрями реформування з урахуванням кращих міжнародних практик та актуальних потреб держави в умовах воєнного стану зазначених в пункті 2.3

Таблиця 3.3 - Шляхи подолання проблем в українській митній системі

Напрям удосконалення	Пропоновані рішення
Нормативне вдосконалення	- Уніфікація митного законодавства відповідно до МК ЄС - Усунення правових колізій
Антикорупційна політика	- Зменшення дискреційних повноважень митників - Розширення електронного декларування
Цифровізація процедур	- Впровадження єдиного вікна - Розвиток АСАУР та електронного документообігу
Реформа системи митного контролю	- Посилення постмитного аудиту - Розширення доступу до міжнародних баз даних
Інституційна стабільність	- Забезпечення безперервності реформи - Захист митної служби від політичного впливу
Інтеграція з митною системою ЄС	- Гармонізація процедур і термінів - Приєднання до європейських платформ контролю
Військова адаптація митної політики	- Гнучке регулювання логістичних процедур - Захист критичної митної інфраструктури

Джерело: розробка автора

1. Удосконалення нормативно-правової бази. Першочерговим завданням є забезпечення стабільності й внутрішньої узгодженості митного законодавства.

Слід гармонізувати положення Митного кодексу України із нормами Митного кодексу ЄС, усунути колізії між законами та підзаконними актами, а також мінімізувати частоту змін, що ускладнюють діяльність як митних органів, так і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

2. Посилення антикорупційного контролю. Ефективна боротьба з корупцією вимагає зниження суб'єктивності в роботі митних посадових осіб. З цією метою доцільно впроваджувати автоматизовані рішення для ризик-менеджменту, спростити процедури митного оформлення та розширити використання електронного документообігу. Крім того, важливо запровадити дієві механізми внутрішнього контролю та незалежного аудиту діяльності митної служби.

3. Цифровізація та автоматизація митних процедур. Одним із пріоритетів має стати розвиток сучасної ІТ-інфраструктури митниці. Слід повною мірою реалізувати принцип «єдиного вікна» для обміну інформацією між митницею, іншими державними органами та бізнесом. Запровадження системи електронного декларування, автоматизованого контролю та аналітики (АСАУР), а також інтеграція з міжнародними інформаційними платформами дозволять підвищити прозорість і зменшити адміністративне навантаження.

4. Реформа системи митного контролю. Ефективність адміністрування митних платежів залежить від функціонування системи контролю до, під час і після митного оформлення. Необхідно значно посилити постмитний аудит як ключовий елемент фінансового контролю, орієнтований на виявлення порушень уже після випуску товарів у вільний обіг. Це потребує підвищення кадрового потенціалу, аналітичних спроможностей та взаємодії з податковими органами.

5. Інституційна стабільність митної служби. Часті реорганізації та політичні впливи негативно позначаються на результативності митної системи. Тому важливо забезпечити інституційну безперервність реалізації реформи, незалежність керівних органів від політичного тиску та сприяти формуванню професійного, доброчесного кадрового складу.

6. Поглиблення інтеграції до митного простору ЄС. В умовах євроінтеграції Україна має активізувати процес приєднання до електронних митних систем

Європейського Союзу, таких як NCTS, ICS2, AES, тощо. Це дозволить забезпечити сумісність процедур, підвищити ефективність транскордонного контролю та сприяти поступовому включенню України до спільного митного простору ЄС.

7. Адаптація митної політики до умов воєнного стану. З урахуванням триваючої військової агресії проти України необхідно адаптувати митну політику до умов зниження обсягів торгівлі, переміщення гуманітарної допомоги та ризиків для критичної інфраструктури. Варто запровадити гнучкі логістичні механізми, тимчасові пільгові режими для військового та гуманітарного імпорту, а також забезпечити захист функціонування митних пунктів у прикордонних регіонах.

Після впровадження названих вимог зможемо спостерігати наступні позитивні наслідки:

1. Спрощення та прискорення митних процедур
2. Інтеграція в міжнародні ланцюги постачання
3. Захист навколишнього середовища та фінансових інтересів
4. Посилення боротьби з контрабандою та корупційними схемами
5. Зростання інвестиційної привабливості української економіки

Таким чином, перспектива гармонізації митного законодавства згідно ЄС є досить позитивною, зважаючи на вже досягнуті Україною результати. Попри війну, ми вносимо зміни в законодавство, вводимо в застосування нові системи та трансформуємо вже наявні. При збереженні такого ж темпу реформ та розвитку, в найближчі декілька років Державна Митна служба буде повністю відповідати всім поставленим вимогам згідно Угоди про Асоціацію.

Процес гармонізації митного законодавства України з правом Європейського Союзу є ключовим напрямом інтеграції держави до спільного європейського економічного простору. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наша держава взяла на себе зобов’язання поступово наближувати національне митне законодавство до норм та стандартів, закріплених у Митному кодексі Європейського Союзу (МК ЄС). Така гармонізація має забезпечити

уніфікацію процедур, спрощення торгівлі, зменшення адміністративного тиску на бізнес і підвищення прозорості митних операцій.

На сьогодні українське митне законодавство вже зазнало суттєвих змін у напрямі адаптації до acquis communautaire. Зокрема, було впроваджено електронне декларування, механізм авторизованих економічних операторів (AEO), а також започатковано процес створення Національної системи транзиту, сумісної з новою комп'ютеризованою транзитною системою NCTS. Україна також стала учасницею Конвенції про єдиний транзитний режим (з 1 жовтня 2022 року), що є важливим кроком до приєднання до спільного митного простору ЄС.

Попри зазначені досягнення, повна імплементація положень МК ЄС залишається довгостроковим завданням. Вітчизняне законодавство все ще має істотні розбіжності з європейським у питаннях класифікації товарів, процедур оцінки митної вартості, застосування заходів митного контролю та функціонування митної інформаційної інфраструктури. Залишається проблемним також інституційний аспект: ефективність української митної служби не відповідає європейським стандартам доброчесності, професійної автономії та сервісності.

Ключовою умовою подальшої гармонізації є трансформація митної політики України із фіскально орієнтованої до сервісно-контролюючої моделі, яка домінує у країнах ЄС. Це передбачає переорієнтацію митних органів з максимізації надходжень до бюджету на забезпечення безпеки зовнішньоекономічної діяльності, дотримання норм міжнародної торгівлі та підтримки легального бізнесу.

Окремої уваги потребує адаптація митної інфраструктури до вимог цифрової взаємодії з системами ЄС, зокрема інтеграція з митною інформаційною системою ICS2, забезпечення обміну попередньою інформацією про вантажі та відповідність стандартам електронного документообігу. Така трансформація потребує не лише технологічних рішень, а й інституційної стійкості, кадрів із відповідною експертизою та стабільного політичного курсу.

Позитивним імпульсом для пришвидшення гармонізації стало надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу у 2022 році. Це

зумовлює потребу в активізації секторальної інтеграції, у тому числі митної, з метою набуття повноцінного членства у внутрішньому ринку ЄС. У цьому контексті важливим завданням є розробка нового Митного кодексу України на основі МК ЄС, що дозволить не лише підвищити ефективність адміністрування митних платежів, а й забезпечити взаємовизнання процедур та статусів між Україною та країнами-членами ЄС.

Отже, гармонізація митного законодавства України з нормами Європейського Союзу є стратегічно важливим та багатогранним процесом, що потребує системних зусиль як на нормативному, так і на інституційному рівнях. Успішна реалізація цього напрямку відкриє нові можливості для українських експортерів та імпортерів, сприятиме спрощенню торгівлі та інтеграції до європейських логістичних ланцюгів, а також стане вагомим кроком на шляху до повноцінного членства України в ЄС.

ВИСНОВКИ

Таким чином, поняття «митні платежі» мають різну економічну характеристику та сутність. Їх можна розглядати через призму державних податків, податкових надходжень або обов'язкових платежів, що стягуються при перетині митного кордону товарами чи транспортними засобами.

Митні платежі мають декілька ключових функцій, таких як: фіскальна, регулятивна та захисна. Однак в нинішніх умовах глобалізаційних процесів та стрімкого розвитку економіки не варто розглядати їх з точки зору наповнення бюджету. Проте в той же час митні платежі виступають ефективним методом регулювання товаропотоку та макроекономічних показників.

Адміністрування митних платежів здійснюється державним органом виконавчої влади – Державною Митною службою. Основні функції виконує саме вона, проте допоміжні функції виконують ще два органи влади: Державна Податкова служба та Державна Казначейська служба. Головним аспектами взаємодії цих трьох інституцій в процесі адміністрування митних платежів є: доступ до баз даних та реєстрів, обмін інформацією, контроль за нарахуванням та сплатою митних платежів.

Законодавча база для регулювання діяльності Митної служби є досить широкою та ґрунтовною. Головними правовими актами, що регламентують діяльність митних органів є: Митний Кодекс України та Закон «Про єдиний митний тариф». Окрім цього застосовуються також накази КМУ, постанови КМУ, та інші закони та підзаконні акти. Однак, для успішності євроінтеграційних процесів і не тільки, Україні необхідно використовувати міжнародні угоди та конвенції. Україна успішно використовує транзитну систему NCTS, на базі Конвенції про режим спільного транзиту, що є однією з основних вимог ЄС впровадження у використання в Україні. А також, приєднання до Конвенції Пан-Євро-Мед щодо правил походження товарів, на яку в Європейському Союзу також зроблено великий акцент на застосуванні. Тож процеси митних формальностей

регламентуються не тільки українським законодавством, а також міжнародними конвенціями, які було ратифіковано в Україні.

Розглядаючи проаналізовану динаміку надходження митних платежів до бюджету протягом періоду 2020-2024 рр., можемо виявити позитивну тенденцію. Надходження 3 видів митних платежів демонстрували спад у 2022 році, оскільки це був рік повномасштабного вторгнення, і певні категорії імпортованих товарів ввозились без стягування мита, податку на додану вартість та акцизу. Проте, після 2022 року спостерігаємо значне підвищення надходжень, що свідчить по налагодження процесів. Найбільш суттєву частку доходів бюджету складають надходження податку на додану вартість. Розглядаючи структуру сплаченого мита та акцизного податку можемо визначити, що найбільше було сплачено за товари, з яких стягується ввізне мито, а найбільшими категоріями – тютюн, транспортні засоби та пальне.

Контроль за справлянням митних платежів покладено в першу чергу на Держмитслужбу, але процес адміністрування відбувається в співпраці з Податковою службою та Казначейством. Основний документооборот, контроль за сплатою митних платежів виконує Держмитслужба. Проте Податкова додатково перевіряє податкову звітність та виконує контроль за сплатою імпортерами податку на додану вартість та акцизу. Казначейство виконує роль державного бухгалтера та зараховує митні платежі на казначейські рахунки, після чого їх перенаправляє до необхідних бюджетів. У разі невірно або помилково сплачених коштів – відшкодовує їх та повертає. Ефективним інструментом контролю адміністрування митних платежів є пост-митний контроль, суть якого полягає у перевірці митної декларації та сплачених митних платежів через деяких період після завершення митного оформлення. Проведення даної процедури надало змогу повернути до бюджету близько пів мільйона гривень несплачених платежів в період січень-жовтень 2024 року.

Основними проблемами та викликами митної системи в Україні є недостатня цифровізація процесу та дотримання принципів паперової діяльності. Корупційні схеми, контрабанда товарів, недоотримання митних платежів

бюджетом – все це є головними викликами для подолання. Проте перспектива гармонізації митного законодавства України згідно ЄС досить реальна та позитивна, оскільки ми вже впровадили 80% необхідних регламентів. Великими викликом для торговельної діяльності України та її економіки загалом є закінчення строку дії «торговельного безвізу» з ЄС, впровадженого у 2022 році з метою підтримки економіки в умовах повномасштабного вторгнення. Українські експортери втратять вільний доступ до європейського ринку, що може суттєво відобразитись на податкових надходженнях бюджету.

Митний Союз ЄС – це складна система, головними принципами якої є вільний обіг товарів та скасування внутрішніх платежів, єдиний митний тариф для третіх країн, захист фінансових інтересів та навколишнього середовища. Головними нормативними актами, що регулюють діяльність митних органів є: Єдиний Митний кодекс та Єдиний митний тариф. Законодавчі акти та ставки митних платежів можуть бути встановлені країнами-членами самостійно, проте в межах зазначеного Кодексом.

В ЄС є 3 основних органи які регулюють діяльність митниць та задають вектор митної політики: Європарламент, Єврокомісія та Рада ЄС. Вони виконують законодавчу, виконавчу, контролюючу та бюджетну функції. Зазначені органи тісно взаємодіють між собою, оскільки провадять вектор митної політики та визначають правила адміністрування митних платежів для 27 країн-членів, що свідчить про те, що в законодавстві не має бути прогалин.

Розглядаючи динаміку надходжень митних платежів в країнах-членах ЄС, зокрема: Німеччина, Франція, Італія та Польща, в період 2019-2023 рр., можемо зазначити, що всі країни демонструють досить різні тенденції сплати, проте у всіх країнах по податку на додану вартість та податкам та миту на імпорт відбувся спад у 2020 році, що можна пояснити карантинним обмеженнями під час пандемії ковіду. Але сума надходжень перерахованих податків суттєво відрізняється в залежності від країни, що поясняється багатьма факторами, такими як: географічне положення, кількість населення та попиту на певні товари, якість торговельних відносин, ставки податків, тощо.

Стосовно перспективи гармонізації митного законодавства України згідно норма ЄС, можемо відзначити, що основними напрямами є наразі затвердження нового Митного кодексу, в якому зазначені всі необхідні зміни згідно вимог ЄС. Необхідно впровадити цифрові системи на законодавчому рівні, оскільки це надважливе спрощення митних формальностей та покращення проведення процедур. Ми вважаємо, що Україна активно просувається на своєму шляху до вступу в ЄС та демонструє високо оцінювані результати застосованих змін в роботі Митної служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text (дата звернення: 15.04.2025).

2. Податковий кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 14.04.2025).

3. Жмурко Н., Ілечко І.-І. Проблемні аспекти стягнення митних платежів в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Т. 4. Економіка, планування та упр. В галузях, № 23.7. С. 224–233.

4. Радченко О. М. Адміністрування митних платежів як фінансово-правова категорія. Держава та регіони. Серія: Право. 2019. № 1. С. 137–142.

5. Крупка М.І., Грін О.В., Замасло О.Т. та ін. Митна справа: підручник / за ред. Проф. Крупки М.І. Львів : ЛНУ імені. І. Франка, 2017. 572с

6. Sochka K., Palinchak M. Customs payments as a fiscal tool of the state: trends and challenges of the current period. Herald UNU. International Economic Relations And World Economy. 2023. № 48. URL: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-12 (дата звернення: 21.04.2025).

7. Бороденко Т. М., Гапонюк М. А., Савченко А. І. Адміністрування митних платежів: аналіз сучасного стану та шляхи вирішення ключових викликів. Efektyvna ekonomika. 2024. № 2. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.77 (дата звернення: 20.04.2025).

8. Легкоступ І., Саінчук Н., Соколюк М. Митні платежі як складова формування дохідної частини державного бюджету України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-43 (дата звернення: 14.04.2025).

9. Молчанова А. Митні платежі як складова доходів державного бюджету України. «Економічні студії». 2017. # 5 (18). С. 83–86.

10. Митний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text (дата звернення: 14.04.2025).

11. Запорожець О. Система адміністрування митних платежів в україні. Фінанси та банківська справа вісник КНТЕУ. 2012. № 2. С. 104–110.

12. Корнієнко В. Україна в Європі і світі : навч. Посіб. Вінниця : ВНТУ, 2017. 147 с.

13. Кістанова Я. Митний союз Європейського Союзу: проблеми функціонування та перспективи розвитку. Україна і світ. Юридичний вісник. 2013. № 3. С. 187–192.

14. Regulation - 952/2013 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj (date of access: 22.04.2025).

15. Combined Nomenclature | Access2Markets. Trade and economic security - European Commission. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/combined-nomenclature-0 (date of access: 22.04.2025).

16. Basic customs duties | Access2Markets. Trade and economic security - European Commission. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/basic-customs-duties (date of access: 23.04.2025).

17. Anti-dumping duties | Access2Markets. Trade and economic security - European Commission. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/anti-dumping-duties (date of access: 23.04.2025).

18. Countervailing duties on subsidised goods | Access2Markets. Trade and economic security - European Commission. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/countervailing-duties-subsidised-goods (date of access: 23.04.2025).

19. Taxes in Europe Database. Language selection | European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/#/simple-search (date of access: 03.05.2025).

20. Taxes | Access2Markets. Trade and economic security - European Commission. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/taxes (date of access: 23.04.2025).

21. Резнік Н., Боровик Т. Митна справа та митна політика держави. Молодий вчений. 2022. № 9 (109). С. 162–165. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-34 (дата звернення: 23.04.2025).

22. Naidenko O., Tykhomyrova D. THE ROLE OF CUSTOMS PAYMENTS IN THE CUSTOMS POLICY OF UKRAINE. *Market Infrastructure*. 2021. № 60. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct60-32 (дата звернення: 23.04.2025).

23. Бороденко Т., Левченко К. Митна політика України в умовах повномасштабної війни. Grail of Science. 2023. № 27. С. 97–101. URL: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.009 (дата звернення: 23.04.2025).

24. Нормативна база | Державна Митна Служба. Державна Митна Служба. URL: https://customs.gov.ua/normativna-baza (дата звернення: 17.05.2025).

25. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомною енергією і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 20.05.2025).

26. Ukrinform. Норми Митного кодексу ЄС Україна імплементувала майже на 80% - Держмитниця. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3959713-normi-mitnogo-kodeksu-es-ukraina-implementuvala-majze-na-80-derzmitnica.html (дата звернення: 20.05.2025).

27. Україна отримала високу оцінку Єврокомісії щодо виконання вимог ЄС у митній сфері. Державна Митна Служба. URL: https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-otrimala-visoku-otsinku-ievrokomisiyi-shchodo-vikonannia-vimog-ies-u-mitnii-sferi-1075 (дата звернення: 20.05.2025).

28. Портал «Бюджет для громадян». Open Budget - Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: https://openbudget.gov.ua (дата звернення: 15.04.2025).

29. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (дата звернення: 29.04.2025).

30. Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12#Text (дата звернення: 20.05.2025).

31. Положення. // Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/polozhennia (дата звернення: 20.05.2025).

32. Положення. // Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/pologennya (дата звернення: 20.05.2025).

33. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 215. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF (дата звернення: 20.05.2025).

34. Пост-митний контроль та документальні перевірки - ефективні форми контролю за достовірністю і повнотою сплати митних платежів. *Державна Митна Служба*. URL: https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/post-mitnii-kontrol-ta-dokumentalni-perevirki-efektivni-formi-kontroliu-za-dostovirnistiu-i-povnotoiu-splati-mitnikh-platezhiv-1896 (дата звернення: 20.05.2025).

35. Ukraine’s Progress Towards the Customs Union with the EU – EU4PFM. EU4PFM – EU4PFM Website. URL: https://eu4pfm.com.ua/news/ukraine-s-progress-towards-the-customs-union-with-the-eu/ (date of access: 20.05.2025).

36. EU Customs strategy. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/eu-customs-strategy_en (date of access: 20.05.2025).

37. The Union Customs Code (UCC) – Introduction. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/union-customs-code-ucc-introduction_en (date of access: 20.05.2025).

38. EUR-Lex - 02013R0952-20221212 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?Uri=CELEX:02013R0952-20221212 (date of access: 20.05.2025).

39. The European Customs Union: Benefits and Functioning. Gestoria Andorra: creaciã³n y gestiã³n de empresas. URL: https://papers.ad/en/blog/the-european-customs-union-benefits-and-operation (date of access: 20.05.2025).

40. Online services and databases for Customs. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs_en (date of access: 20.05.2025).

41. Customs programme. *Taxation and Customs Union*. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/about-us/eu-funding-customs-and-tax/customs-programme_en (date of access: 20.05.2025).

42. Types of institutions, bodies and agencies | European Union. *European Union*. URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_en (date of access: 20.05.2025).

43. Announcement: server inaccessibility - European Commission. URL: https://webgate.ec.europa.eu/taxation_customs/redisstat/databrowser/view/TAX_TYPE/default/table?Lang=en&category=TAX_REVENUE (дата звернення: 20.05.2025).

44. Мінфін схвалив стратегічний план цифровізації Держмитслужби. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_skhvaliv_strategichnii_plan_tsifrovizatsii_derzhmitsluzhbi-4448 (дата звернення: 20.05.2025).

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU
Заголовок
ReznikA-plagiat

Автор
Науковий керівник / Експерт
Резнік Анастасія Павлівнад.е.н., професор, Стеценко Богдан Станіславович

підрозділ
кафедра фінансів імені Віктора Федосова

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

3.81% 3.81% КП 1

1.46% 1.46% КП 2

2.22% 2.22% КЦ

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

10176
Кількість слів

74732
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	·	42
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)	a	13

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз — Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ir.dpu.edu.ua/bitstreams/c41ea2af-1089-446c-bf7b-40c10a19d5d5/download	35 0.34 %
2	https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-740237.html	35 0.34 %

3	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56065/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%90%D0%94%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9C%D0%98%D0%A2%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%96%D0%86%D0%92%20%D0%92%20%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A5%20%D0%92%D0%9E%D0%84%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%A3.pdf	29 0.28 %
4	https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-678084.html	25 0.25 %
5	https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-678084.html	25 0.25 %
6	ShmyhelskaA-plagiat [redacted] 6/2/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	22 0.22 %
7	ShmyhelskaA-plagiat [redacted] 6/2/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	19 0.19 %
8	https://www.wunu.edu.ua/opp/ffo/mytna_sprava/mytna_sprava_magistr/Pereddiplomna_praktyka/Syllabus.pdf	18 0.18 %
9	https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-705405.html	13 0.13 %
10	http://www.visnuk.com.ua/uploads/media/file/2019/03/20/29cf80145e0b31891c8d08dc774cfdae086e20c8.pdf	12 0.12 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

з домашньої бази даних (0.69 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	ShmyhelskaA-plagiat [redacted] 6/2/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	41 (2) 0.40 %
2	Severyn_plagiat [redacted] 5/29/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	10 (1) 0.10 %
3	KhomaO-plagiat [redacted] 11/29/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	7 (1) 0.07 %
4	SahitovaK-plagiat [redacted] 5/30/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра фінансів імені Віктора Федосова)	6 (1) 0.06 %
5	Формування та реалізація публічної політики сталого розвитку територій в Україні [redacted] 5/7/2020 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра національної економіки та публічного управління)	6 (1) 0.06 %

з програми обміну базами даних (0.33 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	ФІСКАЛЬНІ ТА РЕГУЛЯТИВНІ ЕФЕКТИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ [redacted] 10/2/2018 National University Chernihiv Politechnika (NUCP) course papers (Deanery)	12 (2) 0.12 %
2	NUPH/ЯСС_Артеменко.pdf [redacted] 5/7/2019 National University of Pharmacy (NUPH)	10 (1) 0.10 %
3	Весь диплом. Дормидонтова.pdf [redacted] 5/14/2024 Odessa National Economic University (Odessa National Economic University)	7 (1) 0.07 %
4	ДИПЛОМ РАБОТА Ляшенко.pdf [redacted] 5/14/2024 Odessa National Economic University (Odessa National Economic University)	5 (1) 0.05 %

з Інтернету (2.79 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	**https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-678084.html**	**50 (2) 0.49 %**
2	https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=452&num=7	49 (7) 0.48 %
3	**https://ir.dpu.edu.ua/bitstreams/c41ea2af-1089-446c-bf7b-40c10a19d5d5/download**	**35 (1) 0.34 %**
4	**https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-740237.html**	**35 (1) 0.34 %**
5	**https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56065/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%90%D0%94%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9C%D0%98%D0%A2%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%96%D0%86%D0%92%20%D0%92%20%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A5%20%D0%92%D0%9E%D0%84%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%A3.pdf**	**29 (1) 0.28 %**
6	https://www.wunu.edu.ua/opp/ffo/mytna_sprava/mytna_sprava_magistr/Pereddiplomna_praktyka/Syllabus.pdf	18 (1) 0.18 %
7	https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-705405.html	13 (1) 0.13 %
8	http://www.visnuk.com.ua/uploads/media/file/2019/03/20/29cf80145e0b31891c8d08dc774cfdae086e20c8.pdf	12 (1) 0.12 %
9	http://www.refsua.com/referat-733-2.html	12 (2) 0.12 %
10	https://thelib.info/pedagogika/136790-granichnogo-obsyagu-derzhavnogo-borgu-ta-jogo-strukturi/	10 (1) 0.10 %
11	https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_%E2%84%961.pdf	10 (1) 0.10 %
12	https://stud.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/26158/1/PRPSZISPU_2023_%D0%A0324-327.pdf	6 (1) 0.06 %
13	http://www.legalnovels.in.ua/journal/8_2019/17.pdf	5 (1) 0.05 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)